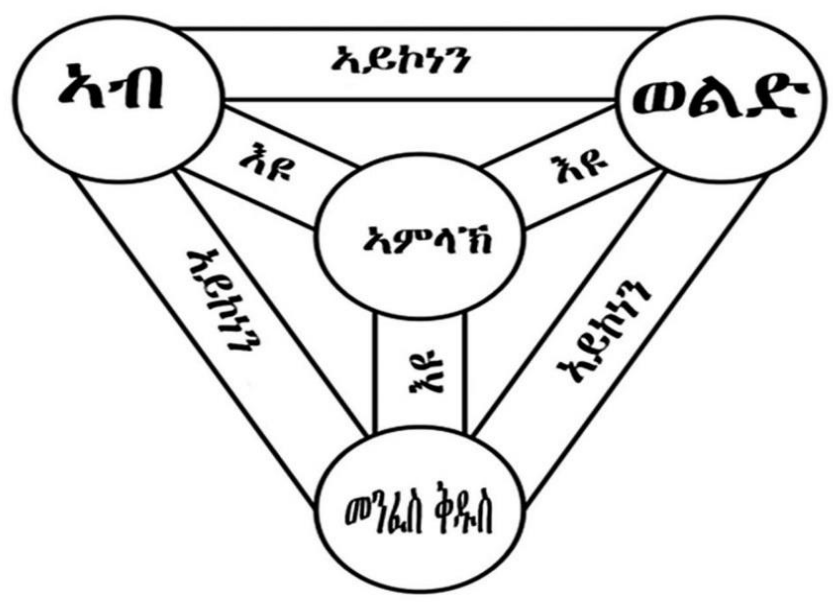

ትምህርት ሰላሴ

ሆሊዮቲክ ባይብል ኮሌጅ
ክፍሎም መብራህቱ

ትምህርት ሰላሴ

Trinity

Taken from Holistic Bible College

ትርጉም
ብ ክፍሎም መብራህቱ

©Copy Right Holistic Bible College 2020

All Rights Reserved

Kiflom Mebrahtu

Kufex2017@gmail.com

+251933221008

ትሕዝቶ

ምስጋና	3
መጻተዊ	4
ምዕራፍ 1	6
ሓደ አምላኽ	6
ምዕራፍ ክልተ	21
ሰለሰ አምላኽ	21
ምዕራፍ 3	34
ትምህርቲ ኑፋቄ	34

ምሰጋና

ብመጀመርታ ነቲ ነዚ ዕዮ ክዓዩ ከም ክቡር ቆጶሩ ዝሓረየኒ ኣምላኽ ሰማይ ካብ ልብይ ኣመስግኖን እሰግደሉን። ነቲ ክቡር ማንነቱ ንምግላጽ፣ በዛ ንእሽቶ ጽሑፍ ንምግላጽ፣ ከቢድ እዩ። ግናኽ ከም መጀመሪ ክትከውን ተርጉመ ክፍጽም መንፈሱ ኣባይ ኣብዚሑ ንዘኸኣለኒ ኣምላኽ ኣቦ ጉይታና የሱስ ክርሱቶሱ፣ ስሉስ ኣምላኽ፣ ዘሎኒ ምሰጋና ፍጻሜ የብሉን።

ብቐትርን ብለይትን እናተግገሱት ጊዜ እትህበኒ፣ ብፍቕራ እትከናከናኽኒ፣ ኣዝዩ ዘፍቕራ ክብርቲ መርዓተይ ሃና የማን ኣብርሃ፣ ብልቢ እናኣመስገንኩ፣ ኣምላኽ ይባርኽኪ እብል። ብብዙሕ ፍቕርን ምክንኻንን ኣጆኻ ብምባልን ንዘዕበዩትኒ ፍቕርቲ ወላዲተይ ለተኺዳን ኣብርሃ ገብረኪዳን ኣመስግና።

ናብዚ ሆሊስቲክ ባይብል ኮሌጅ ንዘመርሓኒን ብዙሕ ሳዕ ንዘተባብዓንን ዘመኸረንን ሓው ጊዴዎን ሞጉስ እመስግን።

ነዚ ጽሑፍ ናብ ቋንቋ ትግርኛ ክትርጉሙ ፍቓድ ንዘሃቡኒ ሆሊስቲክ ባይብል ኮሌጅ - Holistic Bible College- ኣመስግኖም ኣለኹ።

ንኹሎም፣ ብምትብባዕ፣ ብጸሎት፣ ምኽሪ ብምሃብ፣ ንዘደገፉኒ ፍቱዋት ኣሕዋት ኣመንቲ፣ ኣምላኽ ይባርኽኩም እብል።

ክፍሎም መብራህቱ
+251933221008
ኣዲስ ኣበባ
ኢትዮጵያ

መጻጠፍ

ትምህርቲ ሰላሴ ንእምነት ክርስትና መሰረቲ እዩ። ብዛዕባ ማንነት (መንነት) እግዚአብሔር ንምፍላግ፣ ንሱ ምሳና ብኸመይ መልክዕ ሕብረት ከም ዝገብር ፣ ንሕን ውን ምስኡ ብኸመይ ሕብረት ክንገብር ከም ዘሎና ፣ ክንርድኦ ኣዝዩ ኣድላዩ እዩ። እዚ ጥራይ ዘይኮን ፣ ኣብ ዘመንና ንዘሎ ብዙሕ ትምህርቲ ኑፋቄ ንክንርኢ ይሕግዝና እዩ።

እግዚአብሔር ነቲ ቅኑዕ መልሲ ብርእሰና ክንፍልጦ ኣይሓደገናን ። ግናኸ ቅዱስ መጽሓፉን ቅዱስ መንፈሱን ቅዱሳት ኣቦታትን ሂቡና እዩ። ንሳቶም ሓደ ኣምላኽ ኣብ ስለስተ ኣካላት ከም ዘለዉ ይነግሩና። ንሕና ውን ብእተጠቐሱ ምስክርነታትን እተዋህበና መሰረት ኣይሉን ንእግዚአብሔር ብኣንድነቱን ብሰለስትነቱን ንኣምኖ ኢና። ስለ ዝኾነ፣ ቅጺልና ብዛዕባ ሰላሴ ዝብል ምህሮ ክንርኢ ኢና።

ሰናይ መጽናዕቲ

ትምህርተ ስላሴ

ቀንዲ ዕላማ ናይዚ ትምህርቲ እዚ ዝሰውብ እዩ፡-

1. እነምልኾ ሓደ ኣምላኽ ብሰለሰተ ኣካላት (ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ) ምኅኑ ንምርዳእ።
2. ንርእሰና ካብ ትምህርትታት ሰሕተት ክንሕለ።
3. ንኩሎም ዝሓቱና መልሲ ንምሃብ ፍልጠት ክህልውና።

ምዕራፍ 1

ሓደ አምላኽ

ትሕዝቶ

ክፋላት	ትሕዝቶ
1.1 ሰላሴ እንታይ ማለት እዩ፤	- ሰላሴ ዝብል ቃል እንታይ ማለት ምዃኑ ምፍላጥ
1.2 ሓደ አምላኽ	- እነምልኾ ክንደይ አምላኽ እዩ።
1.3 መልኮታዊ ባህርያት	መልኮታዊ ባህርያት እንታይ እዩ።
1.4 ማንነት አምላኽ	- ሓደ ማንነት ዘለዎ አምላኽ ኣሎና ክንብል ከሎና እንታይ ማለት እዩ።

1.1 ሰላሴ እንታይ ማለት እዩ ፤

“ሰላሴ ዝብል ቃል ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ኣይተጻሕፍን” ንትምህርቲ ሰላሴ ክቃወሙ ዝትንሱ ኣካላት ብተደጋጋሚ ዘምጽእዎ ሕቶ እዩ። ንሳቶም “ሰላሴ ዝብል ቃል ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ የለን፤ ኣምላኽ ሰለሰተ ኣካላት ኣሎኒ ኣይበለን” ይብሉ። እዚ ሕቶ ንዓውዲ -Context- መጽሓፍ ቅዱስ ከምኡ ውን ንኣተረጓጎማ ጽሑፋት ዘየማእከለ ሞትን ናይ ሓዋርያ ጥፍኣትን ዘምጽእ እዩ። ሓደ ደግማ ወይ ዶክትሪን ማለት ሰረተ እምነት ካብ መላእ ትምህርቲ መጽሓፍ ቅዱስ ብዘተወሰደ መደምደምታ እዩ ዝቐውም።

ንኣብነት፡ ታሪኽ -Biography- ሓካይም

እዚ መዝገብ ታሪኽ - biography - ብዛዕባ ሓካይም ሰብኣይን ሰበይትን ዝትርኽ እዩ። እዞም ሓካይም ሰብ ሓዳር እዮም። እዚ ምዝግብ ታሪኽ እዞም ሰብ-ሓዳር ዝገበርዎ ኣገልግሎት ሕክምና እዩ፤ ነቶም ኣብ ከባቢኦም ዝነበሩ ማሕበረ ሰብ ዝኸፈልዎ ዋጋ የካትት። ብዛዕባ ነጻድሕዶም ዝነበሮም ጥቡቕ ምሕዘነት ውን ብሰፊሕ መብርሂ ይህቡ። ብተወሳኺ ብዛዕባ ብሕታዊ ህይወቶም፣ ኣተዓባቢያኦምን መጻኢ ውጥናቶምን ይነግር። ኣብዚ ታሪኽ ብዛዕባ ዝገጠሞም ፈተና ህይወቶም ይገልጽ። ኣብ መወዳእታ ዕድሜኦም ውን ብዛዕባ ዝገጠሞምን ዝኾንዎን ዘጓናፎም ዓወታትን ብምንጋር እቲ መዝገብ ታሪኽ የብቅዕ።

ናይዚ ታሪኽ ዋናታት ክንደይ ሓካይም እዮም፤

ኩላትና ከም እንሰማምዓሉ ናይዚ ታሪኽ ብዓል ቤት ዝኾኑ ክልተ ሓካይም እዮም። ግናኽ ኣብቲ መዝገብ ቃል ብቻሉ “እዞም ሓካይም ክልተ እዮም” ዝብል ምንም የለን። ክልተ ምዃናም ዝፈለጥና ካብ መላእ መዝገብ እቲ ዓውዲ ተረጎጠና ኢና እምበር ክልተ እዮም ተባሂሉ ቃል ብቻል ኣይተጻሕፈን። መጽሓፍ ቅዱስ ውን ከምኡ እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ ብእኩብ ዓውዲ -context- ኣምላኽ ሓደ ኣምላኽ ብሰለሰተ ኣካላት ምዃኑ እዩ ዘሰተምህረና።

“ሰላሴ” ዝብል ቃል ካብ ግእዝ ዝመጸ ቃል ኮይኑ፣ እዚ ድማ “ሰለሰ” ካብ ዝብል ግሲ መጸ ፣ ትርጓሜኡ “ሰለሰተ ገበረ” ማለት እዩ። [“ሰለሰ” – “ሰለሰተ ገበረ”]፣ ብኢንግሊዝ ድማ TriUnity – i.e Trinity ካብ ዝብል ቃላት ተቐራንዩ ዝተረኽበ ክኸውን ከሎ “ሰለሰትነት ብሓድነት” ይገልጽ። ሰላሴ ዝብል ቃል ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ እኳ እንተ ዘይተረኽበ ነቲ ሓሳብ ብግልጺ ዝገልጽ ትምህርቲ

ግን ንረክብ። ሰላሴ ንሓድነት -አድነት- አምላኽን ብአካል ሰለሰትነትን ንዝብል ትምህርቲ ንምብራህ እንጥቀመሉ ቃል እዩ። ነዚ አምላኽ ሓደ ምዃኑ ብአካል ሰለሰተ ዝብል ቃል ንመጀመርያ እተጠቐመሉ ሰብ ተርቱሊያን (160-220 ዓ.ም) እተባህለ መራሐቤ ቤተ ክርስትያን ነበረ።

“ሰላሴ ዝብል ቃል ስነ መለኰታዊ ቃል ምዃኑ ምርዳኦ የድሊ። ሰላሴ ዝብል ቃል ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ስለ ዘየለ እቲ ትምህርቲ የለን ንዝብሉ ፡ ጥንሲ ምስዳድ ፡ ሓሸሽ ምውሳድ ፡ ጫት ምቕሓም፡ ዕጹ ፋርስ ምውሳድ ፡ ሸጋር ምትካኽ ፡ ኣደንዘዘቲ ዕጹታት ምውሳድ ፡ ናይ ወሲብ ስእልታት ምርኣይ ፡ ወዘተ ፡ ኣብ መጽሓፍ ቅዱስ ስለ ዘይርከቡ እዚኣቶም እዞም ተግባራት ቃል አምላኽ ኣይኩንኖምን ምባል ፍጹም ኣይክኣልን”።

እዚ ማለትና ፡ አምላኽ ሓደ ማንነት (መንነት) ክኸውን ከሎ ሰለሰተ ኣካላት ኣለዉዎ። እዞም ሰለሰተ ኣካላት ኣብ (አቦ) ፡ ወልድ (ወዲ) ፡ ከምኡ ውን መንፈስ ቅዱስ ከም ዝኾነ ቅዱስ መጽሓፍ ብግልጹ ይነግረና። በዚ መሰረት ሰላሴ ማለት ሓድነትን ሰለሰተነትን ማለት እዩ። እንሆ ሰላሴ ብሰም፡ ብአካል ፡ ብግብሪ ፡ ሰለሰተ ክኾኑ ከለዉ ብአምላኽ ማንነት -መለኰት-ድማ ሓደ እዮም።

ሰላሴ ዝብል ቃል ናይ አምላኽ ወይ ናይ ሰብ ስም ኣይኮነን። ቃሉ ከነብርሆ ከሎና “ሰለሰተ አምላኽት ብሓድነት” ማለት ዘኮነ “ሓደ አምላኽ ብሰለሰተ ኣካላት” ማለት እዩ። እግዚአብሔር ብአካል ሰለሰተ ብማንነት ሓደ አምላኽ እዩ።

1.2 ማንነት ሓደ አምላኽ

ክርስትና “አሃዱ - አምላኽ” ዝኣምን እምነት -Monotheism- እዩ። ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ፡ ብኣካል ሰለስተ ምኅኖም፡ ነፍስ ወከፎም ከኣ ምሉእ አምላኽ ምኅኖም፡ ኩልቶም ውን ኣካላት ሰላሴ ሓደ ምኅኖም ርግጽ ክንገብር ይግብኣና። ብኻልእ ኣበሃህላ አምላኽ ኣብ ሰለስተ እተፈልለዩ ኣካል ዝክብር ሓደ አምላኽ ማለት እዩ።

ኣብ ማቴ 28:19 “ሰለዚ ኺዱ ንኹሎም ኣህዛብ ብስም ኣቦን ወድን መንፈስ ቅዱስን እናኣዋመቐኩም ፡ ዝኣዘዘኩኹም ኩሉ ኺሕልዉ ኸኣ እናመሃርኩም ፡ ደቀ መዛሙርቲ ግበርዎም” ይብል። ብመጀመርታ ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ብሰለስተ ኣካል ተገለጹ። እንዋመቐ ብኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ስም እዩ። ካልኣይ ነዋቢ፡ ሰለስቲኦም ብሓደ ደረጃ ስለ እተቐመጡ፡ ነፍስ ወከፎም አምላኽ እዮም። ብርግጽ የሱስ ነዚ ትእዛ ክህብ ከሎ ብኻልእ ፍጡር ዝኾነ ኣካል ስም ፍጡር ክንዋመቐ ከፈቐድ ይኸእልዶ ነይሩ፤ ብርግጽ ከምኡስ ኣይገብርን እዩ። ሰለዚ ብስሙ እንዋመቐ ብነፍሲ ወከፍ ኣካል አምላኽ ሰላሴ እዩ። ሰለስተ ሰላሴ ሰለስተ እተፈላለዩ ኣካል እኳ እንተ ኾነ እንዋመቐሉ ስም ግና በቲ እተገልጸ ንጽል ገላጺ “ስም” እምበር ከም ንብዙሓት አምላኽ “ስማት” ኣይብልን እዩ። ብኣካል ሰለስተ እኳ እንተ ኾነ ዘለዎም ስም ግን ሓደ እዩ። እዚ ክኸውን ዝኸእል ብማንነት አምላኽ ሓደ ስለ ዝኾኑ ዋራይ እዩ።

❖ ምስክርነታት ሓደ አምላኽ

ምስክርነት ሓደ አምላኽ ኣብ ብሉይን ሓድሽን ኪዳን ተገለጹ እዩ፡-

፩. ምስክርነታት ሓደ (አሃዱ) አምላኽነት ፡ ኣብ ብሉይ ኪዳን

- “ዎ እስራኤል ፡ ሰማዕ ፡ እግዝኣብሄር አምላኽና ሓደ እግዚኣብሄር እዩ።” ዘዳ 6:4።
- “ኣነ ፡ ኣነ እዩ ንሱ ፡ ምሳይ ካልእ አምላኽ ከምዘዩልቦ ድማ ፡ ሕጂ ርኣዩ።” ዘዳ 32:39።

፪. ምስክርነታት ሓደ አምላኽ ፡ ኣብ ሓድሽ ኪዳን

- “ማለት ፡ አምላኽ ሓደ በይኑ እዩ እሞ እቲ ኣብ መንገድ አምላኽን ሱብን ዘሎ ማእከላይውን ፡ እቲ ሱብ ፡ ክርስቶስ የሱስ ፡ ሓደ በይኑ እዩ ።” 1ጢሞ 2:5።

- “እቲ መንፈሰውን ሓቂ እዩ እሞ ፡ እቲ መንፈሰ እዩ ዚምስክር ዘሎ። እቶም ዚምስክሩ ኸአ መንፈሰን ማይን ደመን ፡ ስለሰተ እዮም እሞ ፡ ስለሰቲአም ሓደ እዮም።” 1ዮሃ 5:7።
- “ንሰኻሰ አምላኽ ሓደ በይኑ ምዃኑ ትአምን አሎኻ። ጽቡቕ ገበርካ ፡ አጋንንቲ ውን ይአምኑን ይንቅጥቀጡን እዮም።” (ያእ 2:19)።

1.3 መለኰታዊ ባህርይ

መለኰታዊ ባህርያት ክብል ከሎና፤ እቲ ፍጹም አምላኽ (ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ) እንተዘይኮኑ ማንም ፍጡር ብገዛእ ርእሱ ክህልዎ ዘይክእል እዩ (ገላ 4፡8)። ሱብ ብክርስቶስ ካብ አምላኽ እንተ ተወልደ ውን ክህልዎ ኣይክእልን። ዘይውረሱ መለኰታዊ ባህርያት እዮም።

መጽሓፍ ቅዱስ ተጠንቂቕና ከነጽንዖ ከሎና፤ እግዚአብሄር ኣብ፡ እግዚአብሄር ወልድ፡ እግዚአብሄር መንፈስ ቅዱስ ነፍስ ወከፎም እዚ ፍጹም ዝኾነ መለኰታዊ ባህርያት አማሊአሞ ንረኽቦም (ዮሃ 1፡3, 1ተሰ 3፡11-13, ሃዋ 5፡3, 1ቈረ 2፡10-11, ሮሜ 8፡11)። መጽሓፍ ቅዱስ ሰለስተ ዝተፈላለዩ ኣካላት (ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ) ከም ዘለዉ ብንጹር ዝዛረብ ክኸውን ከሎ፤ እዞም ሰለስተ ኣካላት፡ ፍጹም መለኰት ንክኾኑ መለኰታዊ ባህርያት ዘማልኡ ክኾኑ ይግብአም ማለት እዩ። ኣብ ሰለስቲአም ኣካላት እዚ መለኰታዊ ባህርያት ከም ዘለዎም ኣደ ብኣደ ክንሪኦ ኢና።

1. ኩሉ ምፍላጥ (Omniscient)

ኩሉ ምፍላጥ አምላኽ ጥራይ ክህልዎ ዝኽእል ባህሪ ክኸውን ከሎ፤ ሰለስቲአም ኣካላት እዚ ኩሉ ምፍላጥ ዝብል መለኰት ብማዕረ የማልኡ እዮም።

❖ ኣብ

- “ካንዶ ናይ ቀረባ አምላኽ ጥራይ እዩ፤ ናይ ርሑቕ አምላኽሲ ኣይኮንኩንዶ፤ ይብል እግዚአብሄር። ኣነ ኸይርእዮስ ሱብዶ ኣብ ሰዉር ሰፍራ ኸሕባእ ይከኣሎ እዩ፤ ይብል እግዚአብሄር። ሰማይን ምድርን ዝመልእዶ ኣነ ኣይኮንኩን፤ ይብል እግዚአብሄር።” ኤር 23፡23-24።

❖ ወልድ

- “የሱስ ግና፤ ኣብ ሱብ ዘሎ ባዕሉ ይፈልጥ ስለ ዝከበረ፤ ኣደ እኳ ብናይ ሱብ ኪምስክረሉ ኣየድለዮን፤ ንኹሎም ይፈልጦም ነበረ እሞ፤ ኣይኣመናምን።” (ዮሃ 2፡24-25)። የሱስ ንኣድ ኣደ ሰባት ጥራይ ዘይኮነ ንኹሉ ሱብ እዩ ዝፈልጥ።
- “ኩሉ ኸም እተልጥ፤ ኣደ እኳ ኸሓተካውን ከም ዘየድልዮካ፤ ሕጂ ፈለጥና፤ ሰለዚ ኻብ አምላኽ ምውጻእክ ውን ንኣምን ኣሎና፤ በልዎ።” ዮሃ 16፡30።

❖ መንፈስ ቅዱስ

- “እቲ መንፈስ ግና መዓሙቕ ኣምላኽ እኳ ኸይተረፈ ንኹሉ ይምርምር እዩ እሞ፡ ንኣና ኣምላኽ ብመንፈሱ ገይሩ ገለጸልና።” 1ቈረ 2:10።
- “እቲ ኣቦይ ብሰመይ ዚሰዶ መጻናንዒ፡ መንፈስ ቅዱስ፡ ንሱ ኹሉ ኸምህረኩም፡ ዝነገርኩኹም ዘበለውን ኬዘክረኩም እዩ።” ዮሃ 14:26። ኩሉ ዝምህር ንኹሉ ስለ ዝፈልጥ እዩ።

2. ኹሉ ምግባር ምኽኣል (Omnipotent)

❖ ኣብ

- “ኩሉ ከም እትኽእልን፡ ነቲ ዝመደብኻዮ ኸኣ ዚኽልክለካ ኸም ዜልቦን፡ እፈልጥ ኣለኹ” (እዮብ 42:20)።
- “እንሆ፡ ኣነ እግዚአብሄር ኣምላኽ ኩሉ ስጋ ዝለበሰ እዩ፡ ንኣይ ዘይክኣለኒ ነገርዶ ኣሎ እዩ።” ኤር 32:27።

❖ ወልድ

- “ኣብራም ወዲ ተሰዓን ትሸዓተን ዓመት ምስ ኩነ፡ እግዚአብሄር ተራእዮ፡ ኣነ እቲ ኹሉ ዚኽእል ኣምላኽ እዩ፡ ኣብ ድቅመይ ተመላለሱ፡ ፍጹም ከኣ ኹን።” ዘፍ 17:1። ኣይሁዳውያን ንዩሱስ ገና ሓምሳ ዓመት ዘይኾንካ ንኣብርሃምዶ ርኢኻዮ፤ ኢሎሞ ነበሩ። ዩሱስ ድማ ኣብርሃም ርኢዎ ባህ ከም ዝበሎ ነገርም (ዮሃ 8:56-58)።
- “ብእኡ ኹሉ ኹነ ፡ ካብቲ ዝኹነ ዘበለ ድማ ብዘይ ብእኡ ዝኹነ ዘበለ የልቦን።” ዮሃ 1:3። ብዘይ ማንም ከልካለ ኩሉ ክገብር ይኽእል።

❖ መንፈስ ቅዱስ

- “ብመንፈሱይ እምበር፡ ብኻለትን ብሓይልን ኣይኩነን ፡ ይብል እግዚአብሄር።” ዘካ 4:6።

3. አብ ኩሉ ስፍራ ምርካብ (Omnipresent)

❖ አብ

- “ካንዶ ናይ ቀረባ ኣምላኽ እዩ፡ ናይ ርሑቕ ኣምላኽሲ ኣይኩንኩንዶ፤ ይብል እግዚአብሄር።” ኤር 23፡23። ናብ ኩሉ ክቐርብ ዝኸኣለ ኣብ ኩሉ ስፍራ ስለ ዝርከብ እዩ።
- “ካብ መንፈስካ ናበይ ክኸይድ ፡ ካብ ገጽካስ ናበይ ክሃድም እዩ።” (መዝ 139፡7)።

❖ ወልድ

- “እንሆ ድማ፡ እነ ኸሳዕ መወዳእታ ዓለም ኩሉ መዓልቲ ምሳኻትኩም እዩ።” ማቴ 28፡20። ኩል ጊዜ ምሳና ዝኸውን ኣብ ኩሉ ስፍራ ስለዝርከብ እዩ።
- “ሃብቲ ኸብሩ ነዚ ምስጢር እዚ ኣብ ኣህዛብ እንታይ ምዃኑ ኸጌፍልጦም ንዝደለዮም ፡ ንሱውን ክርስቶስ ኣባኻትኩም ፡ ተስፋ ኸብሪ እዩ።” ቁሎ 1፡27። ጉይታ የሱስ ሎሚ ውን ኣብ ነፍሲ ወከፍና ኮይኑ እተዋህበና ተልእኾ ብብቐዓት ክንፍጽም ከም ዘኸእለና ሃዋርያ ጳውሎስ ንሱብ ቁሎሴ ብግልጺ የገንዘቦም።
- “ክልተ ወይስ ሰለስተ ኹይኖም ብሰመይ ኣብ ዝእከቡሉ ኣነ ኸኣ ኣብ ማእከሎም እዩ እሞ፡ ክልተ ኻባኻትኩም ኣብ ምድሪ ብዘልምንዎ ነገር ኩሉ እንተ ተሳማምዑ፡ ካብቲ ኣብ ሰማያት ዘሎ ኣቦይ ኪውሃቦም እዩ” ማቴ 18፡20)።

- “ኣነ ዘኸታማት ኳንኩም ኣይሓድገኩምን፤ ናባኻትኩም ክመጽእ እዩ።” ዮሃ 14፡18።
- የሱስ ፍጹም ኣምላኽ ፍጹም ሰብ ስለ ዝኾነ ኣብዛ ምድሪ ክመላለስ ከሎ ከም ሰብ ኣብ እተወሰነ ስፍራ እኳ እንተ ተረኸቡ፡ ግናኽ ከም ኣምላኽ ኣብ ሓደ እዋን ኣብ ኩሉ ስፍራ ይርከብ እዩ። ኣብዚ ጊዜ እዚ ውን ኣብ የማን ኣምላኽ ተቐሚጡ ኣሎ። ከምኡ ውን ኣብነፍስ ወከፍናን ኣብ ኩሉ ስፍራን ይርከቡ።

❖ መንፈስ ቅዱስ

- “ካብ መንፈስካ ናበይ ክኸይድ፡ ካብ ገጽካስ ናበይ ክሃድም እዩ።” መዝ 139፡7-8። መንፈሱ ኣብ ኩሉ ቦታ ስለ ዝርከብ ናብ ዝኾነ ምህዳም ኣይክኣልን።

4. ፈጣሪነት

መጽሐፍ ቅዱስ “አብ” አምላኽ ከም ዝኾነ -ፊል 1:2-፣ የሱስ አምላኽ ከም ዝኾነ (ቲቶ 2:13)፣ መንፈስ ቅዱስ አምላኽ ከም ዝኾነ (ግብ 5:3-4) ይነግረና። ከም ግልጹ አስተምህሮ መጽሐፍ ቅዱስ ነፍስ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ሚእቲ ካብ ሚእቲ አምላኽ እዩ። አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ፣ ሰላሴ ምሉእ አምላኽ እዮም።

❖ አብ

- “እቲ ንወሰናት ምድሪ ዝፈጠረ እግዚአብሔር ዘለኣለማዊ አምላኽ ከም ዝኾነ፣ ከም ዘይሕለልን፣ ኣእምሮኡ ኸም ዘይምርመርን፣ ኣይትፈልጥንዶኽ ኢኻ፣” ኢሳ 40:28።

❖ ውልድ

- “ቃል ብመጀመርታ ነበረ፣ እቲ ቃል ድማ አብ አምላኽ ነበረ፣ እቲ ቃል ውን አምላኽ ነበረ።” ዮሃ 1:1።
- “ድማ ጉይታይ ንጉይታይ፣ ኻብ ቀደም ንምድሪ ሰረትካ፣ ሰማያት ውን ግብሪ ኣእዳውካ እዮም።” እብ 1:10።

❖ መንፈስ ቅዱስ

- “ጴጥሮስ ከኣ፤ በል ሃናንያ፣ ንመንፈስ ቅዱስ ክትሕሱ ኻብ ዋጋ እቲ ምድሪ ኸኣ መቐልካ ኸትሓብእሲ፣ ሰለምንታይ ሰይጣን ንልብኻ መልእ፣ ከይተሸጠሰ ናትካዶ ኣይነበረን፣ ምስ ሸዋካዮሱ አብ ኢድካዶ ኣይነበረን፣ ከመይ ጌርካኽ ነገርዚ ብልብኻ ሓሰብካዮ፣ ንአምላኽ እምበር፣ ንሱብ ኣይሓሰኻን፣ በሎ።” ግብ 5:3-4።
- “መንፈስ አምላኽ እዩ ዝፈጠረኒ፣ እስትንፋስ እቲ ኸሉ ዚኸእል እዩ ህይወት ዝሃበኒ።” እዮብ 33:4።
- “ትንፋስካ ትልእኹ፣ ይፍጠሩ። ንገጽ ምድሪውን ትሕድሳ።” መዝ 104:30።
- ተወሰኹቲ ጥቕሳታት ፦ (ዘፍ 1:2, 1ሳሙ 23:2, 1ቁረ 3:16, ዮሃ14:15-16)።

5. ዘለኣለማውነት (Eternal)

ዘለአለማውነት ንኣምላኽ ጥራይ ዝልከት ባህሪ እዩ። እግዚአብሔር ዘለአለማዊ እዩ ማለት መጀመርታን መወዳእታን ዘይብሉ ማለት እዩ። ምንባር ዝጀመረሉን ዝወድአሉን የለን። ኣልፋን ኦሚጋን ዝረከብ እምበር ዝርከብ ኣይኮነን።

❖ ኣብ

- “ኣኽራን ከተወልደ፡ ምድርን ዓለምን ከይፈጠርካ፡ ኤረ ንሰኻሰ ካብ ዘለአለም ንዘለአለም ኣምላኽ ኢኻ።” መዝ 90:2።

❖ ወልድ

- “ኣነ እቲ ቐዳማይን እቲ ዳሕራይን እቲ ህያውን እየ እሞ፡ ኣይትፍራሁ።” ራእ 1:17።
- “ኣልፋን ኦሚጋን፡ ቀዳማይን ዳሕራይን፡ መጀመርታን መወዳእታን ኣነ እየ።” ራእ 22:13።
- “እግዚአብሔር፡ ንጉሰ እስራኤልን ተባባዒኡን፡ እግዚአብሔር ጉይታ ሰራዊት ከምዝ ይብል፡ ቀዳማይን ዳሕራይን ኣነ እየ፡ ብጀካይ ኣምላኽ የልቦን።” ኢሳ 44:6።

❖ መንፈስ ቅዱስ

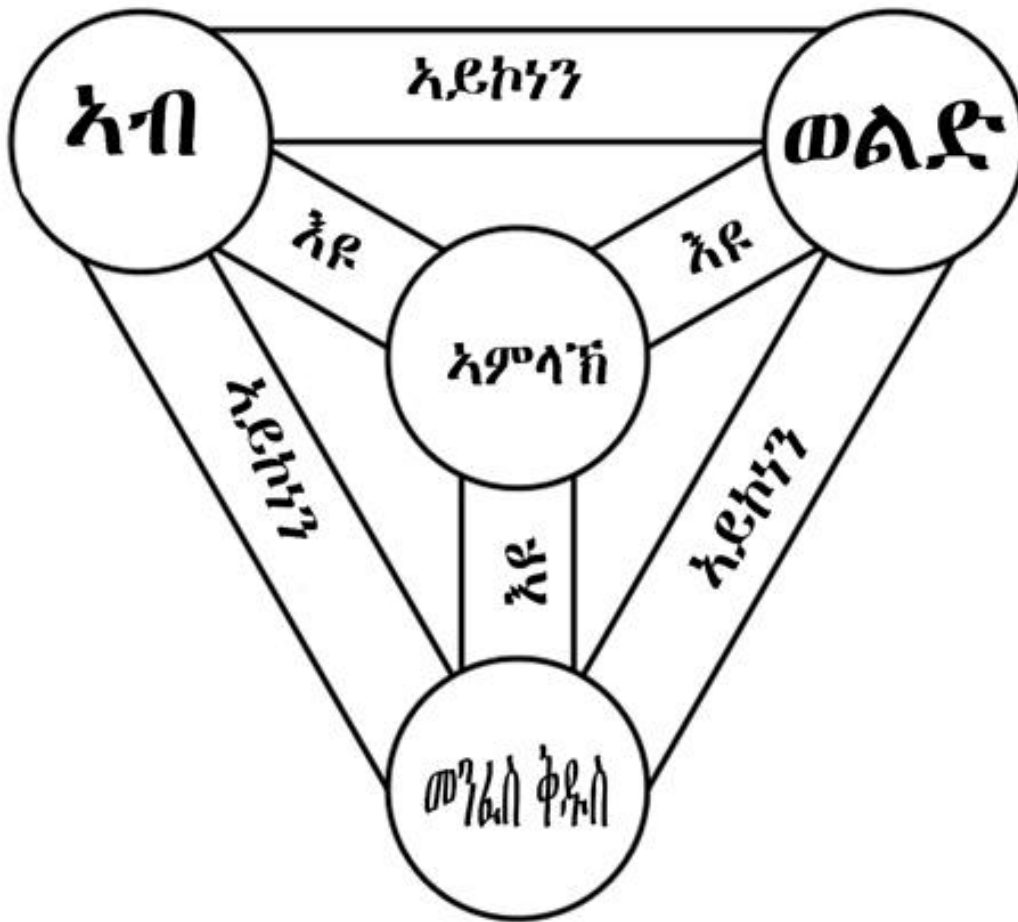
- “ደም ክርስቶስ ብናይ ዘለአለም መንፈስ ገይሩ ርእሱ ብዘይ ጽዮፍ ንኣምላኽ ዘቐረበ ግድ፡ ንሰኻትኩም ንህያው ኣምላኽ ከተገልግሉ ኻንደይ ኣዘዩ ንሕሊናኹም ካብ ምወት ግብሪ ዘየንጸሆ፤” እብ 9:14።

1.4 ማንነት አምላኽ

ትምህርት ስላሴ ንሓድሕዱ ዝጋጮ'ዶ እዩ፤ ብፍጹም ኣይጋጮን እዩ። አምላኽ ብማንነት ሓደ አምላኽ እዩ፤ ብኣካል ግን ሰለስተ እዩ። እዚ ኣተረጓጎማ ሰለስተ አምላኽ ከም ዘዩለን ትምህርት ስላሴ ንሓድሕዱ ምግጫው ከም ዘይብሉ የርእየና።

ሰለስተ ዝኾነሉ ካብቲ ሓደ ዝኾነሉ ንተፈለዩ ኣገባብ እዩ። ስለዚ አምላኽ ሓደ እዩ ኢልና፤ ተመሊስና ኸኣ እናኸሓድና ሰለስተ እዩ ብምባል ብዘታልል ልሳን ኣይኮንናን እንዛረብ ዘሎና። ግናኸ አምላኽ ኣብ ሓደ እዩን ብማንነት ሓደ አምላኽን ብኣካል ሰለስተ አምላኽን እዩ።

አምላኽ ሓደ ዝኾነሉ ብአምላኻዊ ማንነቱ ክኸውን ከሎ ሰለስተ ዝኾነሉ ኸኣ ብኣካሉ እዩ። ማንነት አምላኽን ኣካልን ተመሳሰልቲ ነገራት ኣይኮኑን። ማንነት አምላኽ ማለት ናይ ሓደ አምላኽ መለኰታዊ ህላዌ - Divine Being - እዩ። ማንነት አምላኽ ምስ መለኰትነቱ እዩ ዝተሓሓዘ። ማንነት አምላኽ ባዕሉ አምላኽ እምበር ኣስተዋጽኦ ንተፈላለዩ ምቅንባራት አምላኽ ኣይፈጠሩን። ኣብ፡ ወልድ፡ ከምኡ ውን መንፈስ ቅዱስ ተደሚሮም ሓደ አምላኽ ኣይፈጠሩን። እዞም ሰለስተ ናይ ሓደ አምላኽ ኣካላት እዮም። ሰለስተ አምላኽ ዘይኮነ ሓደ ምዃኑ ከመይ እዩ፤ እቲ መልሲ ቀለል እዩ። ሰለስቲአም ናይ ሓደ አምላኽ ኣካላት እዮም። ምክንያቱ ከምዚ ኣብ ላዕሊ ዝረኣናዮ ብማንነት አምላኽ ሓደ አምላኽ ኣሎና። ስለዚ አምላኽ ብማንነቱ ሓደ እምበር ሰለስተ ኣይኮነን። እዚ ኣረኣእያ ሰለስቲአም ኣካላት ስላሴ ሓደ ምዃኖም ብግልጺ የርእየና። ነዚ እንተ ዘይተቐበልናዮ ግን፡ ሓድነት አምላኽ ብምክሓድ ካብ ሓደ ንላዕሊ አምላኻት ኣለዉ ክንብል ኢና። ኣዚ ድማ ትምህርቲ ኑፋቄ እዩ እሞ መወዳእታኡ ዋፍኣት እዩ።

መጠቃለሊ ምህር
ሓደ አምላኝ

- አስተምህሮ ስላሴ ማለት፡ አምላኝ ሰለሰተ እተፈላለዩ አካላት ማለት አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ፡ ዝኾነ ሓደ አምላኝ ማለት እዩ።
- ሓድነት ስላሴ ብማንነት አምላኝ እዩ።
- ስላሴ ዝብል ቃል ናይ አምላኝ ወይ ናይ ሰብ ስም ኣይከኑን። ቃሉ ከነብርሆ ከሎና “ሰለሰተ አምላኝነት ብሓድነት” ማለት ዘይከኑን ግናኽ “ሓደ አምላኝ ብሰለሰተ አካላት” ማለት እዩ። ብኣካል ሰለሰተ ብማንነት ሓደ አምላኝ።
- ክርስትና ኣሃዱ አምላኝ ኢሉ ዝኣምን እምነት -Monotheism- እዩ።
- መለኰታዊ ባህርታይ ክንብል ከሎና፡ ካብቲ ፍጹም አምላኝ ዝኾነ እግዚአብሄር (አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ) ካልእ ማንም ፍጹር ብገዛእ ርእሱ ክህልዎ ዘይክእል ባህርያት እግዚአብሄር ማለት እዩ።
- ምስክርነት ኣሃዱ አምላኝ አብ ብሉይ ኪዳን ጥራይ ዘይከኑ አብ ሓድሻ ኪዳን ውን ተገሊጹ እዩ።
- መለኰታዊ ባህርያት ዝብሃሉ እዞም ዝሰዕቡ እዮም።
- ✓ ኩሉ ዝፈልጥ
- ✓ ኩሉ ዝክእል
- ✓ አብ ኩሉ ቦታ ዝርከብ
- ✓ ፈጣሪ
- ✓ ዘለኣለማዊ እዮም።
- ማንነት አምላኝ ማለት መለኰታዊ ህላዌ ሓደ አምላኝ - Divine Being- እዩ።
- ማንነት አምላኝ ባዕሉ (ንሱ) አምላክ እምበር አስተዋጽኦ እተፈላለዩ ተሓዋዊሶም አምላኝ ኣይፈጠሩን።

ሕዝታት ክፍለ 1

ሓቂ ወይ ሓሶት በል

1. እንምልኾ ሰለሰተ አምላኽ እዩ።
2. ሓድነት ስላሴ ብስምን ብማንነት አምላኽን እዩ።
3. መጀመርታ ስላሴ ዝብል ቃል እተጠቐመሉ ሰብ ተርቱሊያን እተባህለ መራሐ ቤተክርስቲያን እዩ።
4. መለኰታዊ ባህሪ ክብሃል ከሎ ኩሉ ዝፈልጥ፣ ኩሉ ዝኸኸል፣ ኣብ ኩሉ ሰፍራ ዝርከብ፣ ፈጣሪ፣ ዘለኣለማዊ እዩ።
5. ሓደ አምላኽነት ስላሴ ኣብ ሓዲሽ ኪዳን ኣይተገልጸን።

ቅነዕ መልሲ ምረጽ

1. ካብዞም ዝሰዕቡ መለኰታዊ ባህሪ ዘይኩነ ኣየናይ እዩ፤

- ሀ. ኩሉ ዝፈልጥ
- ለ. ኩሉ ዝኸኸል
- ሐ. ዘለኣለማውነት
- መ. ተፈጣርነት

2. ብዛዕባ ትምህርት ስላሴ ስሕተት ዝኹነ ምረጽ፤

- ሀ. አምላኽ ሓደ ዝኹነሉ ኣገባብ ምስቲ ሰለሰተ ዝኹነሉ ተመሳሳሊ ኣይኮነን።
- ለ. አምላኽ ኣብ ሓደ ጊዜ ሓደን ሰለሰተን እዩ።
- ሐ. ኣብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ኣካላት ሓደ አምላኽ እዮም።
- መ. ማንነት አምላኽ ማለት ናይ ሓደ አምላኽ መለኰታዊ ህላዌ - Divine Being - እዩ።

3. “እቲ ኣቦይ ብስመይ ዚሰደ መጻናንዒ ፡ መንፈስ ቅዱስ ፡ ንሱ ኹሉ ኹምህረኩም ፡ ዝነገርኩኹም ዘበለውን ኬዘክረኩም እዩ።” ዮሃ 14:26 ። ኣብዛ ጥቕሲ ተሰማርዖ ዘሎ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ እንታይ ይነግረና፤

- ሀ) መንፈስ ቅዱስ ኩሉ ከም ዝፈልጥ

ለ) ዘለአለማውነት መንፈስ ቅዱስ

ሐ) የሱስ ክርስቶስ ኣብ ኩሉ ከም ዝርከብ

መ) ኩሉ ክኣልነት የሱስ ክርስቶስ

ሓጺር መልሲ ሃቡ

1. ኣምላኽ ሓደ ዝኹነሉን ሰለስተ ዝኹነሉን ኣገባብ ኣብርሀ፤

።

2. መንፈስ ቅዱስ ፈጣሪ ከም ዝኹነ ሰለስተ ጥቕስታት ጥቕስ፤

።

3. መለኰታዊ ባህርያት ጥቕስ፤

።

4. ሓድነትን ሰለስተነትን ኣምላኽ ብምንታይ ይግለጽ፤

።

5. ካብዚ ምዕራፍ ብፍሉይ እተረዳእኩሞ ወይ ሓድሽ ዝኾነኩም ኣሕጺርኩም ግለጹ፤

።

ምዕራፍ ክልተ ሰሌ-ሰ አምላኽ

ክፋላት	ክፍለጥ ዘለዎ
2.1 ምስክርነታት ሰለሰተ አካላት	- ምስክርነታት ሰለሰተ አካላት ኣብ ብሉይን ሓዲሽን ኪዳን ጥቐሱ።
2.2 ሰለሰትነት ብምንታይ፤	- ሰለሰትነት (ሰለሰትነት) ሰላሴ ብምንታይ እዩ፤
2.3 አካል	<p>ሰላሴ ብአካል ሰለሰተ እዮም ክብሃል ከሎ እንታይ ማለት እዩ።</p> <p>ንአካል - አካል ዙብልዎ እንታይ እዮም።</p>

2.3 ምስክርነታት ሰለሰተ አካል

መጽሐፍ ቅዱስ ብስርዓት ከነጽንዖ ከሎና፣ ካብ ዘፍጥረት ክሳብ ራእይ የሃንሱ፣ ኣብ ብሉይ ኮነ ኣብ ሓድሽ ኪዳን እተጻሕፉ ብክንሃድመሉ ዘይንኽእል ኩነታት ሰለሰተ አካላት ዘለዉዎ ሓደ ኣምላኽ (ሰላሴ) ከም ዘሎ ካብ መጀመርታ ክሳብ መወዳእታ ተጽሑፉ ንረኽቦ።

አስተምህሮ ሰላሴ ኣብ ብሉይ ኪዳን ዘይፍለጥ ኣብ ሓድሽ ኪዳን ዝመጸ ዝመሰሎም ብዙሓት እዮም። ንምጻኑ - ኣብ ብሉይ ኪዳን ዘይነበረ ኣምላኽ ከመይ ኢሉ ኣብ ሓድሽ ኪዳን ክግለጽ እኽእል፤ ኣይክኣልን እዩ። ኣብ ሓድሽ ኪዳን እተገልጸ ኣምላኽ ኣብ ብሉይ ኪዳን ዝነበረ ካብ ኮነ፣ ትምህርት ሰላሴ ዝጀመረ ኣብ ሓድሽ ኪዳን ዘይኮነ ግናኽ ኣብ ብሉይ ኪዳን እዩ።

ኣብ ብሉይ ኪዳን ዝርከብ ሓያለ ጥቕሰታት ክንምልከት ከሎና፣ ሰለሰተ እተፈላለዩ አካላት ዘለዎ ኣምላኽ ከም ዘሎ ብግልጹ ይነግረና።

❖ ብሉይ ኪዳን

- “ኣምላኽ ከኣ፤ ብመልክዕና ኸም ምስልና ሰብ ንግበር። ንዓላ ባሕርን ነዕዋፍ ሰማይን ንእንሰላን ንብዘላ ምድርን ኣብ ምድሪ ለመም ንዚብል ኩሉ ለመምታ ይግዝኡ። በለ።” ዝፍ 1:26 ኣብዚ ጥቕሲ ኣምላኽ “በለ” ክብል ከሎ “ሓደነቱ”፣ “ንግበር” ክብል ከሎ ኸኣ ካብ ሓደ ንላዕሊ ምጻኑ እቲ ግሲ (ቃል) የመልክተልና። ሰለሰተ ምጻኑ ግን ኣብዚ ጥቕሲ ኣይተገልጸን።

• “እግዚአብሄር ኣምላኽ ድማ፤ እንሆ፣ ኣዳም ከም ሓደ ኻባና፣ ጽቡቕን ክፋእን ዚፈልጥ ኩይኑ ኣሎ። ሕጂ ኸኣ ኢዱ ኸይዘርግሑ፣ ካብ ኦም ህይወት ወሲዱ ድማ ኸይበልዕ፣ ንዘለኣለም ከኣ ህያው ኩይኑ ኸይነበር፣ ኢሉ፣ ሰለዚ ነታ እተፈጥረላ ምድሪ ምእንቲ ኺዓይያ ድማ፣ እግዚአብሄር ኣምላኽ ካብ ገነት ኤድን ኣውጽኦ።” ዝፍ 3:22-23። ኣብዚ ጥቕሲ “እግዚአብሄር ኣምላኽ ድማ” ክብል ከሎ “ሓደነቱ”፣ “ከም ሓደ ኻባና” ክብል ከሎ ድማ ካብ ሓደ ንላዕሊ ምጻኑ የመልክተልና። ኣብዚ ቃል ውን ሰለሰተነቱ ኣይተወሰነን።

• “እግዚአብሄር ድማ፤ እንሆ፣ ኩላቶም ሓደ ዝዘረባኦም ሓደ ህዝቢ እዮም። መጀመርታ ግብሮም ከኣ እዚ እዩ። ሕጂ ድማ ኪገብርዎ ኢሎም ዚህቅንዎ ዘበለ ዚኸልክሎም የልቦን። እምበኣር ማንም ንዘረባ ብጻዩ ምእንቲ ኸይሰምዕሲ፣ ንዑ ንውረድ፣ ኣብኡ ኸኣ ዘረባኦም ንደባልቕ፣ በለ።” ዝፍ 11:6-

፩። አብዚ ዋቅሲ ኸአ “እግዚአብሔር በለ” ዝብሎ ን” ኣደነቲ። እቲ “ንዑ ንውረድ” ዝብል ድማ ነቲ ካብ ኣደ ንላዕሊ ምዃኑ ዘመልክት እዩ። ሰለስተ ምዃኑ ግን አብዚ ቃል ኣይተወሰነን።

• “ዜስተምህርም ጽቡቕ መንፈስካ ሃብካዮም። ማናኻ ኸአ ካብ ኣፎም ኣየጉደልካን፣ ንጽምኡቶም ድማ ማይ ሃብካዮም።” ነህ 9:20። አብዚ ክፍሊ ክልተ ኣካላት ከም ዘለዉ ክፍለጥ ይከኣል። እዚኡቶም፡ ቀዳማይ እቲ ሰባት ክምሃሩ ኢሉ መንፈሱ ዝሃበ ወሃቢ ኣካል እዩ፡ ካልኣይ ውን መንፈስ ቅዱስ እዩ።

• “ጉይታ ንጉይታይ፤ ንጸላእትኻ መርገጽ እግርኻ ኸላዕ ዝገብርም፡ ኣብ የማይ ተቐመጥ፡ በሎ።” መዝ 110:1። አብዚ ዋቅሲ ክልተ ኣካላት ከም ዘለዉ ክፍልጠጥ ይከኣል። ኣብን የሱስ (ጉይታ ዳዊት) እዮም።

• “ካብ መንፈስካ ናበይ ክኸይድ፡ ካብ ገጽካስ ናበይ ክሃድም እዩ።” መዝ 139:7። ኣአብዚ ክፍሊ ውን ክልተ ኣካላት ከም ዘለዉ ክፍለጥ ይከኣል።

• “ንመን ክልእኽ፤ መንከ ኪኸደለና እዩ፤ ዚብል ድምጺ እግዚአብሔር ሰማዕኩ። ኣነ ውን ፡ እኔኹ ልኣኸኔ፡ በልኩ።” ኢሳ 6:8። “ክልእኽ” ክብል ከሎ ንጽል ቁጽሪ እዩ፡ “ኪኸደለና” ክብል ከሎ ካብ ኣደ ንላዕሊ ቁጽሪ የመልክት።

• “ናባይ ቅረቡ፡ እዚ ስምዑ፤ ካብ መጀመርታ ብሕቡእ ኣይተሃረብኩን፡ ካብቲ ዝኸነሉ ዘመን ጀመረ ኣብኡ ኣሎኹ። ሕጂውን እግዚአብሔር ኣምላኽ ንኣይን ንመንፈሱን ልኢኹ ኣሎ።” (ኢሳ 48:16)። ኣብ ናይ ኣምሓርኛ መጽሓፍ ቅዱስ ከአ “ወደ እኔ ቅረቡ ይህንም ስሙ እኔ ከጥንት ጀምራ በስውር ኣልተናገርሁም ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ፡ ኣሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውልናል።” (አ.መ.ት)። አብዚ ዋቅሲ ሰለስተ ኣካላት ከም ዘለዉ ክፍለጥ ይከኣል። ክልተ ዝለኣኹ፡ እቲ ኣደ ከአ እተላከ። ብዙሓት ሰባት እቲ እተላከ ኢሳይያስ እዩ ይብሉ። ግናኽ ኢሳይያስ ኣይከብንን እተላእከ። ግናኽ እቲ ቃል “ካብ መጀመርታ ብሕቡእ ኣይተሃረብኩን፡ ካብቲ ዝኸነሉ ዘመን ጀመረ ኣብኡ ኣሎኹ” ካብ ጥንቲ ካብ መጀመርታ ዝነበረ ኣምላኽ ምዃኑ እዩ ዘርእየና። ኣብቲ ዓውዲ ጽሑፍ -Contextual- ክንምልከቶ ከሎና ዝያዓ ብሩህ እዩ። ኣብዛ ምዕራፍ ፍቕዲ ዓሰርተው ክልተ ክንምልከት ከሎና እቲ “ኣነ” ዝብል ዘሎ ኣካል የሱስ ምዃኑ ግልጹ እዩ። “ኣታ ያእቆብ፡ ንሰኻውን ዝጸዋዕኩኻ እስራኤል፡ ስምዓኒ፡ ንሱ ኣነ እዩ።

ቀዳማይ ኣነ እዩ፡ ዳሕራይውን ኣነ እዩ።” ኢሳ 48:12፡ እዚ ብምባል፡ ካብ እግዚአብሔር ኣብን መንፈስ ቅዱስን ተልኢኹ ዝመጸ “ኣነ” ዝብል ዘሎ የሱስ እዩ። ካብ ትንቢት ኢሳይያስ፡ ንየሱስ ናብ ምድሪ ዝልኣኹም ጉይታ እግዚአብሔር (ኣብ) ከምኡውን መንፈስ ቅዱስ ከም ዝኾነ ክንፈልጥ ከሎና፡ ሰለስተነት ሰላሴ ኣብ ብሉይ ኪዳን ከም እተመሰከረ ብግልጺ ንርዳእ።

• “ንትሑታት ብሰራት ከበርሲ እግዚአብሔር ቀቢኡኒ እዩ እሞ፡ መንፈስ እግዚአብሔር ኣምላኽ ኣብ ልዕሊ እዩ። ንሰቡራት ልቢ ኸዘንን፡ ንምሩኻት ሓርነት፡ ንእሱራት ከኣ ምፍታሕ ክእውጅ ለኣኸኒ።” ኢሳ 61:1። ኣብዚ ክፍሊ ውን ንየሱስ ዝቐብኦ ኣሎ፡ እተቐብኦ የሱስ ኣሎ፡ ቅብኣቱ ማለት መንፈስ ቅዱስ ውን ኣሎ። ኣብዚ ውን ኣብ ዘመን ብሉይ ኪዳን ሰለስተ ኣካላት ከም እተመሰከረሎም ንምልኮት።

❖ ኣብ ሓዲሽ ኪዳን

• እንሆ ጉይታናን መድሓኒናን የሱስ ክርስቶስ ቦቲ ፍሉይ ኣካሉ -ሰብ ኮይኑ- ኣብ ዮርዳኖስ ክዋመቐ ከሎ፡ “ኣብ” ብደበና “ብእኡ ዝሰመርኩ ፍትዊ ወደይ እዚ እዩ” ክብል ከሎ፡ መንፈስ ቅዱስ ድማ ከም ርግቢ ወሪዱ ኣብ ርእሱ ክወርድ ተራእየ (ማቴ 3:16-17, ሉቃ 3:21-22)። በዚ ውን ኣምላኽ ብኣካል ሰለስተ ምዃኑ ተገልጾ።

• መልኣኽ ገብርኤል ንብጻቲ ድንግል ማርያም ከበሰራ ከሎ ጊዜ “መንፈስ ቅዱስ ኪወርደኪ ሓይሊ ልዑልውን ኬጽልለኪ እዩ። ሰለዚ ኸኣ እቲ ዚውለድ ቅዱስ፡ ወዲ ኣምላኽ ኪበሃል እዩ” በላ፡ ሉቃ 1:35። ኣብዚ ሰለስተነት ሰላሴ ብግልጺ ይነግረና።

• “ኣነ ከኣ ነቦ ኸልምኖ እዩ፡ ንሱ ድማ ንዘለኣለም ምሳኻትኩም ዚነብር ካልእ መጻናንዒ ኺህበኩም እዩ። ነቲ መንፈስ ሓቂ፡ ዓለም ዘይትርእዮን ዘይትፈልጦን ስለ ዝኾነት፡ ክትቅበሎ ኣይኩነላን እዩ።” ዮሃ 14:16-17። “እቲ ኣነ ካብ ኣቦ ዝሰደልኩም መጻናንዒ፡ ካብ ኣቦ ዚወጽእ መንፈስ ሓቂ ምስ መጸ ግና፡ ንሱ ኺምስክረለይ እዩ።” ዮሃ 15:26። ወልድ ነኣሶኡ ይሓቱ፡ ኣቦ ድማ ንመንፈስ ቅዱስ ይልእኑ። እዚ ናይ ሰለስተ ኣካላት መርኣዖ እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ ዘመልክቶ ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ሰለስተ ኣካላት ከም ዝኾኑ እዩ። ንኣብነት፡ ብመሰረት ዮሃ 3:16 ኣብ ንወልድ ናብ ዓለም ከም ዝላኣኹ ስለ እተገልጸ ምስ ወልድ ሓደ ኣካል ክኾኑ ኣይክእሉን። ብተወሳኺ ብመሰረት ዮሃ 16:10 ወልድ ናብ ኣቦ ድሕሪ ምምላሱ ኣብን ወልድን ንመንፈስ ቅዱስ ናብ ዓለም ይልእክዎ

(ዮሀ 14:26, ግብ 2:33)። “ሕጂ ድማ ናብ የማን ኣምላኽ ልዕል ምስ በለ፡ ተሰፋ መንፈስ ቅዱስ ከኣ ካብ ኣቦ ምስ ተቐበለ፡ ነዚ ንስኻትኩም ኢትርእይዎን ኢትሰምዕዎን ዘሎኹም ንሱ ኣፍሰሶ።” ግብ 2:33። ስለዚ መንፈስ ቅዱስ ከም ኣብን ወልድን ሳልሳይ ኣኣካል ኣይ።

- “ስለዚ ኺዱ ንኹሎም ኣህዛብ ብስም ኣቦን ወድን መንፈስ ቅዱስን ኢናኣዋመኛኩም፡ ዝኣዘዘኩኹም ኩሉ ኺሕልዉ ኸኣ ኢናመሃርኩም፡ ደቀ መዛሙርቲ ግበርዎም።” ማቴ 28:19። ኣኣብዚ ሰለስተ ኣካላት ከም ዘለዉ ንምልከት።
- ሃዋርያ ጳውሎስ ንሱብ ቁረንቶስ ኣብ ዝጽሃፎ መልእኽቱ ሰለስተነት ሰላሴ ገሊጹ ኣተንበሃሎም። “ጸጋ ጉይታና የሱስ ክርስቶስን ፍቕሪ ኣምላኽን ሕብረት መንፈስ ቅዱስን ምስ ኩላትኩም ይኹን።” 2ቁረ 13:14።
- “ቃል ብመጀመርታ ነበረ፡ እቲ ቃል ድማ ኣብ ኣምላኽ ነበረ፡ እቲ ቃል ውን ኣምላኽ ነበረ። እዚ ብመጀመርታ ኣብ ኣምላኽ ነበረ። ብእኡ ኹሉ ኹኑ ካብቲ ዝኹነ ዘበለ ድማ ብዘይ ብእኡ ዝኹነ የልቦን።” ዮሀ 1:1-2።
- “ብዛዕባ ወዱ ግና፤ ኣታ ኣምላኽይ፡ ዝፋንካ ንዘለኣለመ ኣለም ይነብር፡ በትሪ መንግስትኻውን በትሪ ቕንዕና እያ” እብ 1:8። ኣብዚ ክፍሊ ኸኣ ኣብ ንወዱ የሱስ ክርስቶስ ኣምላኽ ኢሉ ክምስክረሉ ንምልከት።

2.2 ሰለሰትነት ብምንታይ፤

አስተምህሮ ሰላሴ ማለት አምላኽ ሰለሰተ እተፈላለዩ አካላት አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ዝኾነ ሓደ አምላኽ እዩ፡ ማለት እዩ። ብኻልእ አገላልጻ እግዚአብሄር አምላኽ ብማንነት ሓደ ክኸውን ከሎ ብሰም፡ ብግብሪ፡ ከምኡውን ብኣካል ሰለሰተ እዩ።

1. ብሰም

ሰለሰቲአም አካላት ናይ ገዛእ ርእሶም መጸውዒ ሰም ኣለዎም። እዚ ስሞም ናይቲ ሓደ መጸውዒ ነቲ ኻልእ መጸውዒ ዘይወግለ እዩ። እዚ ድማ፦

- **ኣብ**፡ ኣቦ፡ ኣቦ እስራኤል፡ አምላኽ ኩሉ፡ ኣቦ ክርስቶስ ወዘተ ተባሂሉ ኣሎ።
- **ወልድ**፡ አማኑኤል፡ ክርስቶስ፡ የሱስ መድሓኒ ዓለም፡ መሰፍን ሰላም፡ መሲሕ፡ ወዲ አምላኽ፡ ረቡኒ፡ ዘርኢ (ወዲ) ዳዊት፡ ወዲ ሱብ፡ ወዘተ ተባህለ።
- **መንፈስ ቅዱስ**፡ መንፈስ ሓቂ፡ ፈጣሪ፡ መጻናንዒ፡ ዘስተምህር፡ ረዳኢ፡ መራሕ፡ ወዘተ ተባሂሉ ኣሎ።

2. ብግብሪ

ዕዮ መለኰትነት ብማዕረ ክገደ ከለዉ ግናኽ ምክፍፋል ነናይ ገዛእ ርእሶም ዕዮ/ ስራሕ ሃሊዎም እዮም ዝንቀሳቅሱ። እዚ ማለት እቲ ሓደ አካል አብቲ ናይቲ ሓደ አካል ዕዮ ጣልቃ ኣይኣትውን እዩ። ንኣብነት፡ ኣብ መስቀል ዝሞተ ወልድ ነበረ። ኣብ ወይ መንፈስ ቅዱስ ኣብ መስቀል ኣይተሰቅሉን። ግናኽ ኣብ ዕዮ መስቀል ተሳታፍነት የብሎምን ማለት ኣይኮነን።

❖ እግዚአብሄር ኣብ

እግዚአብሄር “ኣብ”፡ ፈጣሪ ኹሉ፡ ፍልጠቱን ክእለቱን ዘይውሰን፡ ብፍቓዱ ንኹሉ ዝመርሕ፡ ኣብ ሰማይን ኣብ ምድርን ዝደለዮ ዝገብር፡ ክልካሊ ዘይብሉ፡ እዚ ግበር ዝብሎ ዘይብሉ፡ ልዑል አምላኽ እዩ። ማንም ክቐርቦ ኣብ ዘይክእል ዘይቅረብ ብርሃንን ብፍጹም ቅድስና ዝነበርን፡ ብፍቕሪ እተመልኦ፡ እሙን፡ መሃሪ አምላኽ፡ ዘለኣለማዊ፡ ንዓለም ንምድሓን ሓደ ወዱ ዝለኣኸ መድሓኒ እዩ (ማቴ 6:13, 10:29, ዮሃ 1:18, ግብ 3:25-26, ኤፌ 1:11, 1ጢሞ 6:16)።

❖ እግዚአብሄር ወልድ (ጉይታናን መድሓኒናን የሱስ ክርስቶስ)

ጉዳታና የሱስ ክርስቶስ ንጉሥነት ሐደ ወዲ እዩ፡ ምስ 'ኣብ' ንዘለገለም ዝነበረ ኣምላኽ፡ ዓለም ብእኡ እተፈጥረት፡ ብመንፈስ ቅዱስ ብሰጋ ካብ ድንግል ማርያም እተወልደ፡ ፍጹም ኣምላኽን ፍጹም ሰብን ኮይኑ - መለኰት ሰብነቱን ከይተለወጠ፡ ከይተኸፋፈለ፡ ከይተሓዋወሰ - ክልተ ባህሪኡ ኣብ ሐደ ኣካል ዝሓዘ እዩ። ኣብ ምድሪ ብዘይ ሓጢአት ዝነበረ፡ ወንጌል ዝሰበኹ፡ ሕሙማት ዝፈወሱ፡ ምውታት ዝተንሰኦ፡ ሰናይ ግብሪ እናገበረ እተመላለሰ፡ ኣብ መንጉ ኣምላኽን ሰብን ማእከላይ ዝኹኑ፡ ስለ ሓጢአት ሰብ በጃ ክኸውን ኣብ መስቀል ዝሞተ፡ ኣብ ሳልሳይ መዓልቲ ብሓይልን ብኸብርን ካብ ምውታን ዝተንሰኦ፡ ናብ ሰማይ ብኸብሪ ዝዓረገ፡ ኣብ የማን ኣቦኡ ተቐሚጡ ስሌና ዝማልድ፡ ኣብ መንጉ ህያዋያንን ምውታንን ክፈርድ ብመላእኽቲ ተዓጂቡ ብኸብሪን ግርማን ናብ ምድሪ ተመለሱ ዝመጽእ እዩ (ማቴ 1፡20-21, ዮሃ 1፡14, 8፡58, ሉቃ 3፡16, ቁሎ 3፡1, 1ጢሞ 2፡5, 1ዮሃ 1፡1-3, እብ 13፡8)።

❖ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ

እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ምስ ኣብን ወልድን ማዕረ ኣምላኽ፡ ኣብ ኩሉ ሰፍራ ዝርከብ ፈጣሪ፡ ንኣመንቲ ናብ ኩሉ ሓቂ ዝመርሖ፡ ዘጸናንዕ፡ ከም ፍቓዱ ውህበት ጸጋ ንኣመንቲ ዝህቡ፡ በዚ ውህበታት ኣቢሉ ኣብ ኩሉ ዘመን እናዓየየ ንማሕበር ዝሃንጽ፡ ስለ ክርስቶስ ዝምስክር፡ ንዓለም ስለ ሓጢአታ፡ ስለ ጽድቁ፡ ስለ ፍርድን ዝፈርድ እዩ። ኣመንቲ ብመገዲ ሓጢአት ክመላለሱ ከለዉ መንፈስ ቅዱስ ዝሓዘን ስለ ዝኾነ ብቅድስና ክኮበሩ ጸጋ ዝህብ ብእኡ ኸኣ ንኣገልግሎቶም ሓይሊ እናሃበ ናብ ምልኣት መንፈሳዊ ህይወት ዘዕብዮም እዩ (እዮ 33፡4, መዝ 139፡7, ዮሃ 14፡26, ግብ 5፡4)።

3. ብኣካል

ንማንነት ኣምላኽ ንምግላጽ “ኣካል” ዝብል ቃል ንዋቀም ኢና። ኣካል ማለት ንቐሓተ - ሕልና ዘለዎ ህያው ነገር ማለት እዩ። ኣካል ክንብል ከሎና ከም ሰብ ዝዓይነቱ ስጋ ወይ ቁመና ዝሓዘ ዘመልክት ኣይኮነን። ኣካል ሰላሴ ከም ናይ ሰብ ኣካል ውሱን፡ ግዙፍ፡ ወይ ጸቢብ ኣይኮነን። ከምኡ ዘይኮነ ግናኸ ምሉእን ረቂቕ እዩ። ምሉእነቱን ሰፍሓቱን ከመይ እዩ፤ እንተበልና፡ ካብ ኣርያም ንላዕሊ ዝቐመቱ፡ ሰረቱ ትሕቲ መሰረት፡ ሰፍሓቱ ካብ ጽንፈ - ዓለም ክሳብ ጽንፈ ዓለም፡ ተባሂሉ ዘይንገር፡ ዘይምርመር እዩ። ምክንያቱ ሰላሴ ንዓለም ይውሰንዎ እምበር ዓለም ንሰላሴ ኣይትውሰኖምን እያ።

2.3 አካል

አካል ክንብል ከሎና እንታይ ማለት እዩ፤ አካል ዝብል ቃል ኣብ ዕለታዊ ናብራና ብእተፈላለዩ ኣገባብ እንጥቀመሉ እዩ። ሰለዚ ኣካል ዝብል ኣሳብ ንትምህርቲ ሰላሴ ክንጥቀመሉ ከሎና ጽኑዕ መሰረት ዘለዎ ኣተረጓጎማ ንምብጻሕ ብዙሕ ኣሸጋሪ ይኸውን። ኣካል ክንብል ከሎና ካብ ካልእ ተነጺሉ ክነብር ዝኸእል ልክዕ ከምቲ ኣደ ሰብ ካብ ካልእ ሰብ ዝፍለይ “ከምቲ ብርእሱ ዝቐመ ብሕታዊ ሰብ” ማለትና ኣይኮነን።

ብኣገባብ ትምህርት ሰላሴ “አካል” ክንብል ከሎና “ኣነ” (1ይ ምድብ ኣካል) እቲ ካልኣይ ድማ “ንሰኻ” (2ይ ምድብ ኣካል) ተባሂሉ ዝጽዎፅ ማለትና እዩ። ‘ኣብ’ ካብ ወልድ ካልእ ኣካል እዩ ምክንያቱ ንርእሱ “ኣነ” ኢሉ ስለ ዝጽውዕን ንወልድ ድማ “ንሰኻ” ኢሉ ስለ ዝጽውዕን። ሰለዚ ብትምህርት ሰላሴ “አካል” ማለት ካብ ሰላሴ ኣደ “ኣነ” ኢሉ ክጽውዕን ነቲ ኻልእ ውን “ንሰኻ” ክብል ከሎ ማለትና እዩ። ኣብ ሰላሴ ብኣካል ምፍልላይ ምክፍፋል ኣምላኽ ዘይኮነ፤ ኣብ ኣደ ማንነት- ኣምላኽ ብእተፈላለዩ ኣካል ምርካብ ማለት እዩ።

አካልን ማንነት ኣምላኽን ከመይ ይዛመድ፤ ኣብ መንጎ ማንነትን ኣካልን ዘሎ ዝምድና ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ኣምላኽ ኣብ ኣደ ዝኾነን ዘይተኸፋፈለን ማንነት ሰለስተ መግለጺ ኣካል ኣለዎ። እዚ መግለጺ እቲ ማንነት ኣምላኽ ዝርከበሉ ደኣ እምበር ማንነት ኣምላኽ ዝከፋፈለሉ ማለት ኣይኮነን። ማንነት ኣምላኽ ፍሉይነትን ክፍፍልን ከይሃለዎ ዝርከበሉ መግለጺ ኣካላት እዮም።

ዋይን ግሩደም ነዚ ኩብርሆ ከሎ፦ “ነፍሲ ወከፎም ኣካል ፍጹም ኣምላኽን ኩሉ ህላዌ እግዚኣብሄርን ዘለዎም፡ ፍሉይነት ኣካሉ ኣብ ኣምላኽ እተወሰኸ - እተደመረ - ባህርይ ጌርና ክንምልከቶ የብልናን፡ ከምኡ ዘይኮነ ግና ነፍሲ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ኩሉ ባህርያት እግዚኣብሄር ኣለዎም፡ እቲ ካልእ ኣካል ዘይብሉ ዝሓዘ ኣደኳ የብሎምን። ብኻልእ ሸነኽ ድማ፡ ኣካላቶም ክወን ነገር እዩ፡ እተፈላለዩ ገጻት ኣደ ህልዊ ኣምላኽ ኣይኮነን። እዚ ንምግባር እቲ እንኮ መገዲ ኣብ ኣካላቱ ዘሎ ፍልልይ ናይ “ህላዌ” ፍልልይ ዘይኮነ ናይ “ዝምድና” ፍልልይ ምዃኑ ክንግንዘብ ኣሎና። እዚ ሰብኣዊ “ማንነት” ነፍሲ ወከፎም ካብቲ ዝኾነ እተፈለየ ህላዌ ሰብኣዊ ተመክሮ ኣዝዩ ኣተፈልየ እዩ። ህላዌ እግዚኣብሄር ካብቲ ናትና ህላዌ ኣዝዩ እተፈልየ እዩ። በዚ፡ ኣብቲ ኣደ ዘይከፋፈል ህላዌ ክህሉ ዘለዎ ዝምድና ኣድሕድ ኣሎ፡ ስለ ዝኾነ ሰለስተ እተፈላለዩ ኣካላት ኣለዉ” በለ።

አካላት ሰላሴ ማንነት ሓደ አምላኽ ዝርከቦም ሰለሰተ መግለጺ. አካላት እዮም። ስለዝኾነ ከምቲ ሓደ አካል ካብቲ ኻልእ ከም ዝፍለይ ከምኡ አካላት ሰላሴ እተፈላለዩ እዮም። እዚ “መግለጺታት አካል” እተተሓሓዙ ስለ ዝኾኑ - ነፍሲ ወከፎም ነፍቶም አካል ስለ ዝኾኑ - ናይ ገዛእ ርእሶም ዝኾነ ማእከል-ህልውና ዘለዎም እዮም። በዚ ኸኣ ነፍሲ ወከፍ አካል “ኣነ” ኢሉ ክጽውዕ ከሎ እቲ ኻልእ ከኣ “ንሰኻ” ኢሉ እጽውዕ ማለት እዩ። ኮይኑ ግና ሰለሰቲኦም አካላት ሓደ ማንነት ኣለዎም። ሊቅ ነገረ - መለኰትን ኣቃቢ እምነትን ዝኾነ ኖርማን ጊዘለር ነዚ ከብርህ ከሎ “ማንነት ንሰኻ እንታይ ምዃንካ ከርእይ ከሎ አካል ግን መን ምዃንካ አመልክት” በለ።

አምላኽ ሓደ “እንታይ” ምዃኑ ክህልዎ ከሎ፡ ሰለሰተ በዓል “መን” ኣለዎ። እግዚአብሄር ሓደ አምላኽ ሰለሰተ አካል እዩ። ስለዚ ማንነት አምላኽ ካብቶም ሰለሰተ አካላት ሰላሴ “ንላዕሊ ዝኾነ” ወይ “እተፈለየ” ዘይኮነ ሰለሰቲኦም አካላት ኮይኖም ዝርከቦም ማንነት እዩ። ብኻልእ ሸነኽ ድማ እዞም አካላት ሰላሴ ኣብ ማንነት አምላኽ እተወሰኹ ባህርያት ጌርና ክንትርጉሞ የብልናን። እቲ ሓደ “አካል” አካል እዩ ዘብልዎ ባህርያት ኣለዎ ማለትና እዩ። ስለዚ አምላኽ አካል ኣለዎ ክንብል ከሎና አካል ከብሎ ዝኸእሉ ምክንያታዊ ስምዒት -Reasonable Emotion- ፣ ምክንያታዊ ፍልጠት -Reasonable Intellect- ፣ ከምኡውን ምክንያታዊ ፍቓድ - Reasonable Will- ኣለዎ ማለትና እዩ።

1. ምክንያታዊ ስምዒት

ስምዒት ማለት ሓደ ማንነት ዘለዎ ነገር ንነገራት ዘለዎ ሓጎሱ፣ ሓዘን፣ ቁጥዑ፣ ምልዕዓል ወዘተ፣ ካብ ውሽጢ ዝመንጨወ ምክንያታዊ መልሲ ምሃብ ማለት እዩ። ስለዚ ንሓደ ነገር አካል እዩ ክብሃል ምክንያታዊ ስምዒት ኣድልዮ።

2. ምክንያታዊ ፍልጠት

ፍልጠት ማለት ምርዳእ፣ ምምዘዛን፣ ንነገራት ምስ ካልእ ነገራት ምፍላይ ወዘተ፣ እዚ ክእለት ዘለዎ ነገር ፍልጠት ኣለዎ እብሃል።

ምክንያታዊ ፍልጠት ክንብል ከሎና ብዛዕባ ሓደ ኣርእሰቲ ክህልውና ዝኸእል መረጋገጺ ኣይኮነን። ምሕሳብ፣ ምርዳእ፣ ንነገራት ካብ ካልእ ነገራት ዘሎና ዓቕሚ ምፍላይ እዩ። እዚ ክእለት ዘለዎ ህያው ነገር - Living Entity - ኣካል ይብሃል።

3. ምክንያታዊ ፍቃድ

ፍቃድ ማለት አብ ነገራት ርእሱ ክኢሉ ክኢሉት ምውሳኔ ማለት እዩ። እዚ ማለት ዝኾነ ዓይነት ኩነታት ክፍጠር ከሎ፡ ኣካል/Person ዘበለ ነገር ክኢሉት ምትሕልላፍ ውሳኔ ኣለዎ። ንኣብነት፡ ናብ ዝኾነ ስፍራ ምኻድ ወይ ዘይምኻድ፡ ምዝራብ ወይ ዘይምዝራብ ወዘተ።

ሓደ ነገር ብተፈጥሮኣዊ ዝኾነ ነገር እንተ ተሰማምዐ ወይ ዝኾነ ነገር ስለ እተቐወመ ፍቃድ ርእሱ ኣለዎ ማለት ኣይኮነን። ንኣብነት፡ ክልተ እወታዊ ጸዓት -Positively Charged- ዝኾኑ ማግኔታት ይነጻጸጉ እዮም። ግናኹ እዞም ማግኔታት ፍቃድ ርእሶም ኣለዎም ማለት ኣይኮነን።

እዚ ብተፈጥሮ ምስሕሓብ ወይ ምንጽጻግ ዝኾነውን እምበር ሓሲቡ ዝገብር መግለጺ ፍቃድ ኣይኮነን። ምክንያታዊ ፍቃድ ኣይኮነን። ምክንያታዊ ፍቃድ ንነገራት ካብ ውሽጢ ብዘመንጨወ ምክንያት እዩ ዝፈቐድ ወይ ዝክልክል። ስለዚ ሓደ ነገር ኣካል እዩ ክብሃል ምክንያታዊ ፍቃድ ኣድልዮ።

ዘልዓልናዮ ሓሳብ ጥቕልል ከነብሎ ከሎና = ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ሰለስቲአም ናይ ሓደ ማንነት ኣምላኽ ኣካላት እዮም። እዚ ማለት ነፍሲ ወከፎም ምክንያታዊ ስምዒት፡ ምክንያታዊ ፍልጠት፡ ከምኡውን ምክንያታዊ ፍቃድ ኣለዎም ማለት እዩ።

መጠቅለሊ ምህሮ
ሰላሳ አምላኝ

- ትምህርቲ ሰላሴ ኣብ መጻሕፍቲ ሓዲሽ ኪዳን ጥራይ ዘይኮነ ኣብ መጻሕፍቲ ብሉይ ኪዳን ውን ተጻሒፉ ኣሎ።
- መግለጺታት ሰለስትነት ሰላሴ ብሰም፣ ብግብሪ፣ ብኣካል እዩ።
- ነፍሲ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ምሉእ አምላኝ እዩ።
- ኣብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ሰለስተ ኣካላት ሓደ አምላኝ እዮም።
- ትምህርተ ሰላሴ ንኣድሕዱ ዝጸረር ኣይኮነን፣ ምክንያቱ አምላኝ ሓደ ዝኾነሉ መገዲ ካብቲ ሰለስተ ዝኾነሉ መገዲ ይፍለይ እዩ። አምላኝ ብማንነት ሓደ እዩ፣ ብኣካል ሰለስተ እዩ።
- ኣብ አምላኝ ሓደ ዝኾነን ዘይተኸፋፈለን ማንነት አምላኝ ክህሉ ከሎ ሰለስተ መግለጺታት ኣካል ኣለዎ።
- ኣብቲ ዘይተኸፋፈለ ማንነት አምላኝ ንኣድሕዶም እተቋረኒ ሕብረት ዘለዎም ሰለስተ ኣካላት ኣለዉ። እዚ ሰለስተ ኣካል ምዃን ምፍልላይ ማንነት ኣይኮነን፣ ከምኡውን ኣብዚ ሓደ ማንነት ዝውሰኹ ኣይኮኑን። ግናኸ እዚ ዘይተኸፋፈለ ማንነት አምላኝ ኣብ ነፍስ ወከፍም ከይተኸፋፈለ ብምልኣት ዝርከቦም ሰለስተ ኣካላት ኣለዎ።
- ብኣገባብ ትምህርተ - ሰላሴ ኣካል ክንብል ከሎና ንርእሱ “ኣነ” (ቀዳማይ ኣካል) ንኻልእ ድማ “ንሱኻ” (ካልኣይ ኣካል) ኢሉ ዝጽውዕ ማለትና እዩ።
- ነቲ “ኣካል” ኣካል ዝገብሮ ምክንያታዊ ስምዒት፣ ምክንያታዊ ፍልጠትን ምክንያታዊ ፍቓድን ክህልዎ ከሎ እዩ።
- ኣብ፣ ወልድን መንፈስ ቅዱስን ሰለስቲአም ናይ ሓደ ማንነት አምላኝ ኣካላት እዮም፣ እዚ ማለት ነፍስ ወከፍም ምክንያታዊ ስምዒት፣ ምክንያታዊ ፍልጠት፣ ምክንያታዊ ፍቓድን ኣለዎም ማለት እዩ።

ሕቶታት ክፍለ 2

ሓቂ ወይ ሓሳት በል።

- _____ 1. አምላኽ ብማንነት ሓደ ክኸውን ከሎ ብሰም፡ ብግብሪን ብአካልን ሰለሰተ እዩ።
- _____ 2. አምላኽ ሓደ አካል እዩ።
- _____ 3. አምላኽ ሰለሰተ አካል ከም ዘለዎ ኣብ ሓዲሽ ኪዳን ጥራይ ተገልጸ።
- _____ 4. የሱስ ክርሰቶስ ፍጹም አምላኽ ፍጹም ሱብ ኮይኑ መለኰት ሱብነቱ ከይተለወጠ፡ ከይተኸፋፈለ፡ ከይተሓዋወሰ ክልቲኡ ባህርያት ኣብ ክልቲኡ አካል ዝሓዘ እዩ።
- _____ 5. አምላኽ ሰለሰተ አካል ኣለዎ እዚ ማለት ልክዕ ከም ሱብ ዝዓይነቱ ቁመና ዝሓዘ ዘመልክት እዩ።

ቅነዕ መልሲ ምረጹ

_____ 1. “ናባይ ቅረቡ፡ እዚ ስምዑ፡ ካብ መጀመርታ ብሕቡእ ኣይተዛረብኩን፡ ካብቲ ዝኸኑነሉ ዘመን ጀመረ ኣብኡ ኣሎኹ። ሕጂውን እግዚኣብሄር አምላኽ ንኣይን ንመንፈሱን ልኢኹ ኣሎ።” ኢሳ 48፡16። ኣብዚ ክፍሊ “ንኣይ” እናበለ ርእሱ ዝጽውዕ ዘሎ መን እዩ፤

- ሀ) ኣብ ለ) ወልድ ሐ) መንፈስ ቅዱስ መ) ኢሳይያስ

_____ 2. ካብዞም ዝሰዕቡ መግለጺ ኣካል ዘይኮነ ምረጹ፤

- ሀ) ምኽንያታዊ ሰምዒት ለ) ምኽንያታዊ ፍቓድ ሐ) ምኽንያታዊ መንፈስ መ)

ምኽንያታዊ ፍልጠት።

_____ 3. አምላኽ ሰለሰተ ዘይኮነ በዩናይ እዩ፤

- ሀ) ብአካል ለ) ብሰም ሐ) ብግብሪ መ) ብማንነት

_____ 4. ብዛዕባ ትምህርት ሰላሴ ስሕተት ዝኾነ ኣየናይ እዩ?

ሀ) ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ሰለሰተ ኣካላት ሓደ አምላክ እዮም።

ለ) ሓደ አምላኽ ከም እነምልኹ።

ሐ) መንፈስ ቅዱስ አምላኽ እዩ።

መ) የሱስ ክርሰቶስ አምላኽ ጥራይ እዩ።

ሓጺር መልሲ ሃቡ

1. አብ ብሉይ ኪዳን መረጋገጹ ሰለስተ አካላት ስላሴ አርባዕተ ጥቐሱ፤

።

2. “ንትሑታት ብሰራት ከበሰርሲ እግዚአብሔር ቀቢኡኒ እዩ እሞ፡ መንፈስ እግዚአብሔር አምላኽ አብ ልዕሊይ እዩ። ንሰቡራት ልቢ ኸዘንን፡ ንምሩኻት ሓርነት፡ ንእሱራት ከአ ምፍታሕ ክእውጅ ለኣኸኒ።” ኢሳ 61፡1። በዚ ክፍሊ መሰረት ዝቐባእ መን እዩ፤ እተቐብኦ መን እዩ፤ ቅብኣት መን እዩ፤

።

3. “ናባይ ቅረቡ፡ እዚ ስምዑ፡ ካብ መጀመርታ ብሕቡእ ኣይተዛረቡኩን፡ ካብቲ ዝኸነሉ ዘመን ጀሚረ ኣብኡ ኣሎኹ። ሕጂውን እግዚአብሔር አምላኽ ንኣይን ንመንፈሱን ልኢኹ ኣሎ።” ኢሳ 48፡16። ብመሰረት እዚ ክፍሊ ለኣኸቲ እኒ ብዓል መን እዮም፤ እተላእከ መን እዩ፤

።

4. ሰለስትነት ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ብምንታይ ይግለጽ፤

።

5. ኣብዚ ምዕራፍ ቀንዲ እተረዳእኩሞ ወይ ሓዲሽ ዝኾነኩም ኣሕጺርኩም ግለጹ፤

።

ምዕራፍ 3

ትምህርቲ ኑፋቂ

ክፋላት	ክፍለጥ ዘለዎ
3.1 ዓቢይቲ መናፍቃን	-በመሰረት ትምህርት ሰላሴ፣ አስተምህሮ ኑፋቂ ዝብሃሉ ጥቕሱ።
3.2 ጉባኤ ቤተክርስቲያን ጥንቲ	- ጉባኤ ቤተ ክርስቲያን ጥንቲ እተኣከብሉን ዝወገዝዎን አስተምህሮታት ጥቕሱ።
3.3 የሱስ ሓቀኛ አምላኽዶ አይኮነን፤	አብ ሓቀና አምላኽ ክንብል ከሎና እንታይ ማለትና እዩ። የሱስ ክርስቶስ ሓቀኛ አምላኽ ምዃኑ አረድኡ።
3.4 ንአስተምህሮ ሰላሴ ዘይገልጹ ኣብነታት	ንአስተምህሮ ሰላሴ ዘይገልጹ ኣብነታት ጥቕሱ።

3.1 ዓበይቲ መናፍቻን

ኑፋቄ ዝብል ቃል ካብ ቋንቋ ግእዝ እተወርሰ ክኸውን ከሎ፡ ቋንቋዊ ኣጠቓቕማኡ መንፈቕ፡ ምስንጣቕ፡ ምኽፋል ማለት እዩ። ነገረ መለኰት ዘጽንዑ ሊቃውንቲ ከም ዝገልጹዎ፡ ኑፋቄ ወይ መናፍቕ ዝብሃሉ “ካብ እምነት ክርስትና ዝወጹ፡ ንርእሶም ክርስትያናት ኢሎም ዝጽውዑ፡ ብመራሕቶም ወይ ብትካሎም እተዋህሩም እተወሰነ ስርዓት ኣስተምህሮ ዝኸተሉ፡ እቲ ስርዓት ኣስተምህሮ ነተን ሰሳን ሸዱሸተን መጻሕፍቲ መጽሓፍ ቅዱስ ብሓደ ወይ ካብ ሓደ ንላዕሊ ትምህርቲ ዝኸሕዱ፡ መናፍቻን እዮም።

ብመሰረት ኣስተምህሮ ስላሴ፡ ዓበይቲ ወይ ቀንዲ ትምህርቲታት መናፍቻን ዝብሃሉ ከምዚ ዝሰዕብ እዮም፡-

1. ብምኽባር ኣምላኽ ምግባር / Adoptionistic Monarchianism

እዚ ትምህርቲ መናፍቕ ከምዚ እብል፡-

- የሱስ ብገዛእ ርእሱ ኣምላኽ ኣይኮነን፤ ግናኽ ክዋመኖ ከሎ እግዚአብሄር ልዕል ኣቢሉ ኣምላኽ ገበሮ። ግናኽ መጽሓፍ ቅዱስ እቲ ቃል ስጋ (ሰብ) ኮነ ቅድሚ ምዃኑ ኣምላኽ ከም ዝነበረ እነግረና።
- የሱስ ጉይታ ዝኾነ ድሕሪ ዋምቀት ኣይኮነን። ንየሱስ ክርስቶስ መጸውዒ “ጉይታ” ዝብል ቃል ብቋንቋ ግሪኽ -ጽርኢ- “ኩርዮስ” ዝብል ኮይኑ ናይ እቲ ኩሉ ዝኸለል ስም እግዚአብሄር ኣምላኽ እዩ። እዚ ድማ የሱስ ገና ምድራዊ ህይወቱ ቅድሚ ምጅማሩ ተጸውዒሉ እዩ። የሱስ ክውለድ ከሎ እቶም መጓሰኦም ዝሕልዉ ዝነበሩ “እንሆ፡ ሎሚ መድሓኒ ኣብ ዓዲ ዳዊት ተወሊዱልኩም ስለ ዘሎ፡ - ንሱ ኸኣ ክርስቶስ ጉይታ እዩ፡ - ንኹሉ ህዝቢ ዚኸውን ዓብዩ ሓገስ ኤበሰረኩም ኣለኹ እሞ፡ ኣይትፍርሁ።” ሉቃ 2፡11። ምኽንያቱ እቲ እተወልደ ህጻን ጉይታ የሱስ ክርስቶስ ነበረ። ክርስቶስ ጉይታ ንኪኸውን ዋምቀት ወይ ትንሳኤ ምጽባይ ኣየድልዮን እዩ።

2. ኣርዮሳዊያን (Arianism)

- ኣርዮስ እተባህለ ሰብ እተወልደሉ ኣብ ሃገረ ሊብያ ብ270 ዓ.ም ክኸውን ከሎ፡ ኣብ ከተማ ኣሌክሳንድርያ ቀሺ ነበረ። ንሱ ዝነበረሉ ራብዓይ ክፍለ ዘመን ነበረ። ትምህርቱ ብስሙ “ኣርዮሳውያን” ተባሂሉ ተሰየመ።

- የሱስ ክርስቶስ ፍጥረት “አብ” እምበር ምስ “አብ” ካብ መጀመርታ አይነበረን - ዝብል ኑፋቅያዊ ትምህርቲ እዩ። ግናኽ አብ ወንጌል የሃንስ ምዕራፍ ሓደ ፍቕዲ ሓደ ብመጀመርታ ቃል ነበረ ብምባል፡ ንሱ ጀማርን ፈጻምን ኩሉ ነገር፡ ምስ እግዚአብሄር ዘይነበረሉ ጊዜ ከም ዘየለ ክንፈልጥ ንክእል። (ዮሃ 1፡1-2, ራእ 22፡13)።
- ንትምህርቲ ኣርዮስ ንምቅዋምን ነቲ ሓቀኛ ትምህርቲ ክርስትና ንምሕላውን ብ325 ዓ.ም ኣብ ከተማ ኒቅያ “የሱስ ክርስቶስ ሓዳል ኣምላኽ” ከም ዝኾነ ብምግላጽ ንኑፋቂ ኣርዮስ ተወገዘ።
- ኣብዚ ዘመን ንትምህርቲ ኣርዮስ ዝምህርሉ “ምሰኻክር የሆዋ - Jehova Witnesses” ኢሎም ንርእሶም ዝጽውዑ ማሕበር እዩ።

3. ሲባልዮስ (Sabellius)

- ሲባልዮስ ኣተባህለ መምህር ኑፋቂ፡ ኣብ 3^ይ ክፍለ ዘመን ዝተንስኦ ነበረ።
- ስሕተቱ ኸኣ ኣብ ወልድ ኾነ፡ ቀጺሉ ወልድ ድማ መንፈስ ቅዱስ ኮይነ፡ ዝብል እዩ። እዚ ኣረኣኢያ ምስቲ ካልእ ስሕተት ኣነጻጸርና፡ ኣምላኽ ሰለስተ ኣካል ምዃኑ ብሒደቱ ከም ዝኣመንሉ ኢና እንግንዘብ። ሓፈሻዊ ግን እዚ ምህር ውን ሓደ ካብ ዓበይቲ ምህር ስሕተት እዩ።
- ኣስተምህሮ ሲባልዮስ፡ ምልውዋጥ ገዛእ ርእሲ - Modalistic Monarchianism - ብዝብል እፍለጥ። እዚ ኣስተምህሮ፡ ሓደ ኣካል ዝኾነ ኣምላኽ ኣብ እተፈላለየ ጊዜታት ብእተፈላለዩ ስልትታትን - Models - ከምኡውን ቅርጽታት - forms - ርእሱ ብምልውዋጥ ተራእዮ ይብል።
- ሓደ ኣካል ዘለዎ ኣምላኽ ርእሱ ብምልውዋጥ ከም ሰለስተ ኮይኑ ዓየዩ እምበር ሰለስተ ኣካላት የብሉን፡ ዝብል ትምህርቲ እዩ።
- ትምህርተ ሰላሴ ክግለጽ ከሎ ግና፡ ሰላሴ ማለት “መግለጺ ሓደ ኣምላኽ መለኰት ጥራይ እዩ” ብምባል ክኸውን ከሎ፡ ሲባልዮስ ግና ነቲ መግለጺኡ ከረድእ ከሎ ከምዚ ይብል፡-
 - ✓ ከም ኣብ ኮይኑ ብምፍጣርን ሕጊ ብምሃብን ተገልጺ። ከም ወልድ ኮይኑ ስጋ ብምልባስ ተገልጺ። ከም መንፈስ ቅዱስ ኮይኑ ድማ ኣብ ዳግም ልደትን ኣብ ዕዮ ቕድስና ተገልጺ። ኢሉ እዩ ዝምህር። እዚ ኣስተምህሮ ሲባልዮስ ሓደ ኣካል ኢሉ ዝምህር ኑፋቂ እዩ።
 - ✓ ሲባልዮስ ከስተምህር ከሎ፡ ከምቲ ናይ ማይ ሰለስተ ዓይነት ምቅይያር፡ ፈሳሲ፡ ድሩቕ፡ ሃፋ፡ ዝኾኖ ኣምላኽ ንርእሱ ብሰለስተ ዓይነት መገድታት ብምቅይያር ተገልጺ፡ ኢሉ

አስተምህር ነበረ። በዚህ አብነት ምህሮአ፡ ሓደ አካል - Person - ጥራይ ከም ዘሎ፡
ርእሱ እናለዋወጠ ከም ዝመጸ የመልክት። እዚ ምሳሌ ግን ዓብይ ስሕተት እዩ።
ምክንያቱ መጽሓፍ ቅዱስ ኣምላኽ ካብ ሓደ ንላዕሊ አካል አስተምህር ስለ ዝኾነ (ዘፍ
3:22, መዝ 110:1, ዮሃ 1:1, 17:5, እብ 1:1)።

- ንዮሱስ ዝልኣኽዎ ብዓል መን እዮም፤ ኢልና ንሲባልዮሳውያን ብመሰረት ኢሳ 48:16 ምስ እንሓቶም ኣይምልሱን እዮም። ምክንያቱ ንዮሱስ ዝልኣኽዎ ኣብን መንፈስ ቅዱስን እዮም።
- ኣብዚ እዋን ንትምህርቲ ሲባልዮስ ዘስተምህሩ “ቤተ ክርስቲያን ሃዋርያት” – Only Jesus - ተባሂሎም ርእሶም ዝጽውዑ ማሕበር እዮም።

4. ኦሪገን (Origen)

- ነዚ ምህር ዝመንጨዎ ኦሪገን እተባህለ ክኸውን ከሎ፡ ዝነበረሉ ዘመን 185 – 254 ዓ.ም ነበረ።
- ኦሪገን አስተምህርኡ፡ ወልድ ካብ ኣብ እንእስ፡ መንፈስ ቅዱስ ድማ ካብ ወልድ እንእስ፡ ብምባል ኑፋቄ አስተምሃረ። ቀንዲ ሓሳብ ትምህርቲ ኦሪገን፡ ወልድ ዘለኣለማዊ መለኰት እዩ፡ ግናኽ ካብ ኣብ እንእስ እዩ፡ ካብ ኣቦ ዝንእስ መለኰት እዩ፡ ዝብል ኑፋቄ ነበረ። እዚ አስተምህር ፍጹም ምስ መጽሓፍ ቅዱስ ዝጻረር እዩ (ዮሃ 1:1-3, ፊል 2:6)።

5. ሞርሞን (Mormons the Church Christ of Letter – Day Saints)

- መስራቲ አስተምህር እምነት ሞርሞን ጆሴፍ ስሚዝ እተባህለ ሰብ እዩ። ኣብ 1830 ዓ.ም መሰረቶ።
- ሞርሞናውያን መጽሓፍ ቅዱሳዊ መሰረት ዘለዎ አስተምህር ሰላሴ ኣይቅበሉን፡ ግናኽ ናይ ገዛእ ርእሶም አስተምህር እኸተሉ። እዚ ድማ፡ ስለሰተ ኣምላኻት ኣለዉ፡ ዝብል እዩ። ንሞርሞናውያን፡ ኣምላኽ መንፈስ ዘይኮነ ስጋን ደምን ከምኡውን ኣዕጽምቲ ዘለዎ እዩ - እብሉ። ብተወሳኺ ሞርሞናውያን፡ ሰብ ናብ ኣምላኽነት ዝልወጠሉ ክእለት ኣለዎ - እብሉ።
- ሞርሞን፡ ፍጹም ኣምላኽነት የሱስ ክርስቶስ እኸሕዱ። የሱስ ልክዕ ከም ሓደ ከም ዝኸማና ሰብ ጥራይ እዩ፡ እተፈለየ ኣይኮነን፡ ኢሎም አስተምህሩ። የሱስ ዘለኣለማዊ ዝኾነ መንፈሱ ጥራይ እዩ፡ እዚ ከኣ ከምቲ ሰብ መንፈሱ ጥራይ ዘለኣለማዊ ዝኾነ ክርስቶስ ውን ከምኡ እዩ፡ ዝብል ሓደ ካብ ዓበይቲ አስተምህር ኑፋቄ እዩ።

6. ማሊዶንያኒዝም

- መሰራቲ እዚ እምነት “መቅደንያሰ” እተባህለ ክኸውን ከሎ፡ መሰረት ፍልስፍና ትምህርቱ ኣብ ማንነት መንፈስ ቅዱስ ዝገበረ እዩ። ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ክዛረብ ከሎ “መንፈስ ቅዱስ ፍጡር እዩ፡ መንፈስ ቅዱስ ሓይሊ ጥራይ እዩ” ዝብል ምህር ኑፋቄ እዩ። ግናኸ መንፈስ ቅዱስ ሓይሊ ኣይኮነን፡ ምንጩ ሓይሊ እዩ፡ ኣምላኽ እዩ (ኢ.ሳ 63:10, ዮሃ 14:26, ግብ 1:8, 16:7, ኤፌ. 4:30, 1ቈረ 12:11)።

7. ኣውጣኬዝም

- ኣውጣኬ፡ የሱስ ክርስቶስ ኣምላኽን ሰብን ኢሉ እኳ እንተ ኣመኑ፡ ግናኸ ክልተ ኣካል ኣለዉ ኢሉ እምህር። ብ451 ዓ.ም ኣብ እተገብረ ጉባኤ ኬልቄንዮን ትምህርቲ ኣውጣኬ ተወገዘ። ምኽንያቱ የሱስ ክርስቶስ መለኰትነት ሰውነቱ ኣብ ሓደ ኣካል እምበር ኣብ ክልተ ኣካል ኣይኮነን ዘሎ (ቁሎ 2:9)።

3.2 ጉባኤ ጥንታዊት ቤተ ክርስቲያን

ኣብ ጥንቲ ዘመን ንትምህርቲ ሓሶት ንምጽራም፣ እንተ ዘይተመልሱ ድማ ንምውጋዝ እተኻየዱ ብርክት ዝበሉ ጉባኤታት ነበሩ።

ካብኣቶም ሒደት ንምጥቃስ ነዞም ዝስዕቡ ንርእዮ-

1. ጉባኤ ኒቅያ: ጉባኤ ኒቅያ ብ325 ዓ.ም እተኻየደ ክኸውን ከሎ፣ ኣብቲ ኣኼባ 318 ብዝሒ ሸማግሌታት ቤተ ክርስቲያን ነበሩ። ኣብቲ ጉባኤ እተወሰነ ውሳኔ “ወልድ” ብዝምልከት ነበረ። ኣብ ውሳኔኦም፣ ወልድ ምስ ኣብ ሓደ ባህሪ ምዃኑ ብምእዋጅ ንኦርቶዶክስ ወገዙ።
2. ጉባኤ ቁስጥንጢንያ: ጉባኤ ቁስጥንጢንያ ብ318 ዓ.ም እተኻየደ ክኸውን ከሎ፣ ኣብቲ ኣኼባ 150 ሸማግሌታት ቤተ ክርስቲያን ተኣኪቦም ነበሩ። እቲ ጉባኤ ንመንፈስ ቅዱስ ዝምልከት ነበረ። ብእኡ ድማ መንፈስ ቅዱስ ፍጹም ዝኾነ መለኮት ከም ዝኾነ ብምጽናዕ፣ ንትምህርቲ ማሊዶልያኒዝም ወገዙ።
3. ጉባኤ ኤፌሶን: ጉባኤ ኤፌሶን ብ431 ዓ.ም እተኻየደ ክኸውን ከሎ፣ ኣብቲ ኣኼባ 200 ዝኣክሉ ሸማግሌታት ቤተ ክርስቲያን ተኣኪቦም ነበሩ። ኣብቲ ጉባኤ እተወሰነ ውሳኔ የሱስ ክርስቶስ - ወልድ- ብዝምልከት ነበረ። ቦቲ ውሳኔ የሱስ ንሱ ፍጹም ኣምላኽ ምዃኑ ብምጽናዕ ንትምህርቲ ስንጥሮስ ኣወገዙ።
4. ጉባኤ ኬልቂዶን: ጉባኤ ኬልቂዶን ብ451 ዓ.ም እተኻየደ ክኸውን ከሎ፣ 630 ዝኣክሉ ሸማግሌታት ቤተ ክርስቲያን ተሳተፉ። ኣብቲ ጉባኤ እተወሰነ ውሳኔ ንባህሪ ክርስቶስ ዝምልከት ነበረ። እዚ ድማ፣ የሱስ ክርስቶስ ኣብ ሓደ ኣካል ክልተ ባህርያት ከም ዘለዎ፣ እዚ ባህርያት ውን ዘይደባለቅን ዘይልወጥን ምዃኑ ብምጽናዕ ንትምህርቲ ኣውጣኪ ወገዙ።

የሱስ ሐቀኛ አምላኽ'ዶ አይኮነን፤

“አምላኽ ሐቂ ንሰኻ በይንኻ ምዃንካን ነቲ ዝለአኽኩዮ የሱስ ክርሱቶስ ኪፈልጡ፣ ናይ ዘለአለም ህይወት እዚአ እያ።” ዮሃ 17፡3.

ብትምህርቲ ሰላሴ ዘይአምኑ ወገናት አጽኒዖም ዝጠቐሰዎን ዝምጉትሉን ጥቕሲ እዚ ጥቕሲ እዩ። ኣብዚ ሰፍራ በይንኻ አምላኽ ተባሂሉ ኢና እንርኢ። ብግሪኽ ኮነ ብእንግሊዘኛ “The Only True God” ይብል። ሰለዚ “የሱስ አምላኽ ክኸውን የብሉን” ይብሉ። ርግጽ እዩ ኣብዚ ክፍሊ ጥልቕ ዝበለ ዳህሳስ እድሊ እዩ። ብመንፈስ ጉይታ ኳንና ንመላእ መጽሓፍ ቅዱስ ክንምርምር ከሎና ግን ሐቀኛ ትርጉም ኢና እንርከብ። ቀዳማይ ነዋቤ፣ እዛ ጥቕሲ እትርከበሉ ኣብ ወንጌል ዮሃንስ ምዃኑ እዩ። ወንጌል ዮሃንስ ንአምላኽነት የሱስ ክርሱቶስ ብምንጋር ዝጅምርን ዝውድእን መጽሓፍ እዩ (ዮሃ 1፡1-2, ዮሃ 20፡28)።

አምላኽነት የሱስ ክርሱቶስ ብዘየሻሙ መልክፀ ንምስትምሃር ኣብ እተጸሐፈ ወንጌል ካልእ ንእኡ ዝጸረር - Contradictory - ሐሳብ ምድላይ ግቡእ አይኮነን። ኣብ መላእ መጽሓፍ ቅዱስ ጉይታ የሱስ ቅድሚ ኣብርሃም ዝነበረ ምዃኑ፣ ኩሉ ሰብ ከምቲ ንኣቦ ዘኸብር ከምኡ ከኸብር ከም ዘለዎ፣ ካብ መጀመርታ ጀሚሩ ንህዝቢ እስራኤል ክዛረብ ከሎ፣ ጉይታ ምዃኑ ነገርም (ዮሃ 8፡25,58 ፣ ዮሃ 5፡22-33)።

ንምንታይ ደኣ እሞ “ኣብ” በይኑ እዩ አምላኽ ዝብል፤ ኢልና ምስ እንሓትት፦

➤ ሰለስቲአም ኣካላት ሐቀኛ ማንነት አምላኽ ሰለ ዘለዎም።

አቕዲምና ከም እተረዳእናዮ፣ አምላኽ ብባህሪኡ ሐደ እዩ። እዚ ማንነት አምላኽ ካልኣይ ዘይብሉ ንበይኑ እዩ። ሰለዚ ናይዚ ማንነት አምላኽ ንበይኑ አምላኽ ተባሂሉ ክጽዋዕ እኽእል እዩ። እዚ ዓይነት አጸዋውዓ ኣብ ወንጌል ዮሃንስ እተለምደ እዩ። ንኣብነት፦

“ሐደ እኳ ንአምላኽ ዝረኣዮ የልቦን፣ እቲ ኣብ ሕቕፊ ኣቦኡ ዘሎ ሐደ ወዲ፣ ንሱ ኣግሃዶ።” ዮሃ 1፡18። ኣብዚ ሰፍራ ሃዋርያ ዮሃንስ ንኣብ ማንም ዝርኣዮ ከምዘዩሉ፣ ንእኡ ዘግሃዶ እቲ ኣብ ሕቕፍ ዘሎ በይኑ አምላኽ ምዃኑ እዩ። ኣብ King James Version ዘሎ ትርጉም ክንርኢ ከሎና ዝ “ሐደ ወዲ” እትብል “only begotten” ኢሉ እንተ ተርጉሞ፣ ኣዘዮም ጥንታውያን ትርጉም መጽሓፍ ቅዱስ ከኣ “ሐደ አምላኽ - only God” እዮም ዝብሉ።

“ግናኸ እቲ ወዲ አምላኽ መጸሐፊት ነቲ ብዓል ሓቂ ኸንፈልጦ ኢሉ አእምሮ ኸም ዝሃበና፡ ንፈልጥ ኢና። ንሕና ኣብቲ ብዓል ሓቂ፡ ኣብ ወዱ የሱስ ክርስቶስ ኢና ዘሎና። እዚ እቲ ናይ ሓቂ አምላኽን ናይ ዘለኣለም ህይወትን እዩ።” 1ዮሃ 5:20።

ኣብዚ 1ዮሃ 5:20 የሱስ ሓቀኛ አምላኽ ከም ዝኾነ እነግር። ነዛ ጥቅሲ ንበይና ጥራይ መሰረት ብምግባር “ኣብ” አምላኽ ኣይኮነን ክንብል ኣይንኸእልን።

“ኣብ” ፍጹም አምላኽ ከሎ፡ ኣብ ሕቅፉ ዘሎ ኣግሃዲ -ወልድ- ከመይ በይኑ አምላኽ ክብሃል ከኣለ፤ እዚ ክኸውን ዝኸኣለ፡ ኣብን ወልድን ብማንነት አምላኽ ፍጹም ሓደ ብምኳኖም እዩ። እዚ ሓደ በይኑ መለኰታዊ ማንነት እዩ። ስለዚ ናይዚ ማንነት አምላኽ ኣካላት ሓቀኛ አምላኽ ብዝብል ስዮሜ ክጽውዑ እኸእሉ።

➤ ሊቀ ካህን ስለ ዝኾነ

ኣቦ የሱስ ክርስቶስ፡ ካብ መልካኸቲ እተፈለየ ሓቀኛ አምላኽ እዩ። ናይ ኩሉ ፈጣርን አምጻእን፡ ንፍጥረቱ ድማ ብዝሃእ ርእሱ ክኸይድ ዘይሓደገ ኣጽኒዑ ሕዝም ዘሎ እዩ። እዚ ባህሪ ዘለዎ አምላኽ በይኑ እቲ ናይ መጽሓፍ ቅዱስ አምላኽ እዩ። ካልኣት ኩላቶም ጣኦታትን ኣጋንንትን እዮም። ነዚ ሓቂ ዝበለ ንሱ ጉይታና የሱስ - ጸሎት እቲ ዓብዩ ሊቀ ካህን - ኣብ ወንጌል ዮሃንስ ምዕራፍ 17 ኣብ መጻተዊ እዩ ዘሎ። እቲ የሱስ ኣቦይ ዝብሎ ንሱ ሓቀኛ አምላኽ እዩ።

ነቲ ብኣቦኡ በጃ ዓለም ኪኸውን እተላእከ የሱስ ክርስቶስ ምስቲ ልኡኪኡ “ኣብ” ማዕረ ብዝኾነ ምርጻእ ምፍላጥ፡ እዚኣ ናይ ዘለኣለም ህይወት እዩ። ምናልባት እዚ ንስባልዮሳዊያን ክርድእዎ ኣሸጋሪ መሰሉ ክርኣ ይኸእል እዩ። ምክንያቱ ድማ “ሓቀኛን ንበይኑን አምላኽ ‘ኣብ’ ጥራይ እዩ” ዝብል ስለ ዝመስል። መጽሓፍ ቅዱስ ግን ንቃላት ብዓውደኦም -contexts- ከም ዝደለዮ ይጥቀም እዩ። የሱስ ኣብዚ ክፍሊ ንህዝቢ ወኪሉ ናብ ኣቦኡ ጸሎት ሊቀ ካህን እዩ ዘብጽሕ ዘሎ። ስለዚ ከም ካህን፡ አምላኽነቱ ምርግጋጽ ሓልፍነት ኣለዎ። ኣብዚ ወንጌል ዮሃንስ ጥራይ ብዙሕ ሳዕ የሱስ ብኣንደበት ዝሃእ ርእሱ፡ ንአምላኽ ጥራይ ዝውሃቡ መጻውዒታትን ዕዮታትን ንርእሱ ክጥቀም ከሎ ንርኢ - እዚ ከኣ አምላኽ ምኳኑ እዩ (ዮሃ 1:1)። ምስ ኣብ ካብ መጀመርታ ዝነበረ ቃል ከም ዝኾነ ብስጋ ከም እተገልጸ ካብ መጀመርታ ዝነበረ ቃል እዩ ይብለና (ዮሃ 1:14)። ኣብዚ ቃል፡ አምላኽ ስጋ -ሱብ - ኮነ፡ ኣብ ዮሃ 3:13 ውን ካብ ሰማይ ዝወረደ እዩ፡ ተመሊሱ ዝመጽእ ውን ንሱ እዩ፡ ኢሉ ይምህረና። ካብ ላዕሊ ዝወረደ፡ ብስጋ እተገልጸ፡ ናብ ላዕሊ ተመሊሱ ዝኸደ ንሱዶ ኣይኮነን፤ ንሱ እዩ።

አብ ዮሃ 10:30 ምስ ኣቦ ብማዕረ ነተን መጓሰ ክሕሉ ሓይሊ ኣሎኒ፡ ሓደ ኢና፡ ይብል። “እቲ ንኣታተን ዝሃበኒ ኣቦይ ካብ ኩሉ ይዓቢ እዩ፡ ካብ ኢድ ኣቦይ ሓደ እኳ ኺምንዘኔን ዚኸእል የልቦን። ኣነን ኣቦን ሓደ ኢና።” ዮሃ 10:29-30። አብ ዮሃ 8:24 “ኣነ ምኻንይ እንተ ዘይኣመንኩም፡ ብሓጠኣትኩም ክትሞቱ ኢኹም እሞ፡ ሰለዚ እየ፤ ብሓጠኣትኩም ክትሞቱ ኢኹም፡ ዝብለኩኹም፡ በሎም። ሸቡ ንሓቶም፤ ንሰኻ መን ኢኻ፤ በልዎ። የሱስ ከኣ፤ ኣነ እቲ ቐደም እነግረኩም ዝነበርኩ እየ።” ዮሃ 8:24-25።

መጽሓፍ ቅዱስ ብዓውዱ ንቃላት ከም ዝደለዮ እዩ ዝጥቀመሉ፡ ንኣብነት ቲቶስ 2:12 “እቲ ብሩኽ ተሰፋን ናይቲ ዕዘዝ ኣምላኽናን ምግላጽ ክብሪ እናተጸበና፡ ግፍዕን ዓለማዊ ትምኒትን ክሒድና፡ ኣብዛ ዓለም እዚኣ ብጥንቃቄን ብጽድቅን በምልኾን ክንነብር ይምህረና ኣሎ።” አብ ናይ ኣምሓርኛ መጽሓፍ ቅዱስ የተባረከውን ተሰፋጭንን እርሱም የታላቁን የኣምላካችንንና የመድሃኒታችንን የኢየሱስ ክርስቶስ ክብር መገለጥ እየጠበቅን” አብ ናይ ኢንግልዘኛ መጽሓፍ ቅዱስ ውን “Teaching us that, denying ungodliness and worldly lusts, we should live soberly, righteously, and godly, in this present world. Looking for that blessed hope, and the glorious appearing of the great God and our Saviour Jesus Christ” ይብልና። ኣብዚ ንኣምላኽነት ኣብ ኣትሪፍዎ ማለትዶ እዩ፤ ኣይፋሉን። የሱስ ንኣብ “ጉይታ ሰማይን ምድርን” ኢሉ ይጽውዖ። ኣብ ካልእ ክፍሊ ከኣ፡ ኣብ መልእኽቲ ይሁዳ ንበይኑ ጉይታ ኢሉ ንየሱስ ይጽውዖ “ነቲ ሓደ በይኑ ገዛእን ጉይታናን የሱስ ክርስቶስ ዚኸሕድዎ፡ ስሉኽ ኢሎም ኣትዮምኹም ኣለዉ።” ፍቕዲ 4። ሰለዚ ጉይትነት ሰማይን ምድርን “አብ” ተሪፋ ማለትዶ እዩ፤ ኣይፋሉን።

ሰለዚ፡ ነዚ ፍልጠት ብኣገባቡ ምሓዝ እዚ ናይ ዘለኣለም ህይወት እዩ፡ ይብልና መጽሓፍ ቅዱስ። ንእኡ ምፍላጥ ናይ ዘለኣለም ህይወት እዩ። ንእኡ ብቅኑዕ ዘይምፍላጥ ድማ ናይ ዘለኣለም ሞት እዩ። ሰለዚ ክንፈልጥ ከሎና ብብሕትና ብገዛእ ርእሰና እምበር ሰባት ኣይተኑን ዝፈልጡልና። ናይ ዘለኣለም ህይወት ናይ ብሕቲ ካብ ኮነ፡ ነዚ ክንረክብ ዘፍልጠና ንምርካብ ብብሕትና እዩ። ቃሉ ከም ዝነግረና፡ ንማንነት ኣብን ወልድን ብኣገባቡ ብመገዲ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ውሸጥና ከም ዘብርሃልና፡ እንተ ዘይኣብሪሁልና፡ እቲ ዝፈለጥናዮ ስሕተት መወዳእታኡ ናይ ዘለኣለም ሞት - ፍርዲ - እዩ።

3.4 ንእስተምህር ሰላሴ ዘይገልጹ ኣብነታት

ትምህርተ ሰላሴ ንምብራህ እንጥቀመሎም ኣብነታት ዝቐርብ ብዙሕ እዩ። በዚ ኣገባብ ብዙሕ ጠቐምቲ ዝኾኑ ኣብነታት እኳ እንተ ኣለዉ፡ ግናኽ ኩሉ ኣብነታት ፍጹም ኣይኮነን። ብኻልእ ኣንጻር ድማ፡ እቶም ዝቐርቡ ኣብነታት ፍጹማን ዘይምዃናም ሓሊፎም ስሕተት ውን ዝኾኑ ኣለዉ። ንትምህርተ ሰላሴ ንምብራህ ዝጠቐሙ ኣብነታት ክህልዉ ይኽእሉ፡ ግናኽ እቶም ዝበዘሙ ኣብነታት ቅኑዓት ዘይምዃናም ክንጥቀመሉ ኣይግብእናን።

- “ሓደ ሰብ፡ አቦ፡ ሰብአይ፡ ሓዉ - Father, Husband, Brother” ከም ዝኸውን፡ ኣምላኽ ከአ ሓደን ሰለስተን ይኸውን፡ እናበሉ የብርሀዎ። እዚ ሞዳሊዝም እተባህለ ትምህርቲ ስሕተት እዩ ዘንጸባርቑ። እዚ ኣብነታት ከም ዝብለና፡ ኣምላኽ ሰለስተ እተፈላለዩ ገጻት ዘለዎ ሓደ ኣካል እዩ። ግናኽ ኣብ ሰለስተ ኣካል ዝርከብ ሓደ ማንነት ኣምላኽ እዩ እምበር ናይ ሰለስተ መግለጺታት ገጻት ኣይኮነን። እዚ ዝቐረበ ኣብነት፡ ነቲ ሰለስተ ኣካላት ሰላሴ ንጉኒ ሓዲጉ ከም ሰለስተ ገጻት ጌሩ የቐርቦ። እዚ ድማ ኑፋቄ እዩ።
- “ሰለስቲኦም ኣካላት እተፈላለዩ መለኰት እዮም። ንኣብነት፡ ኣነ ሰብ እዩ፡ ንሰኻ ውን ሰብ ኢኻ። ክልተ ሰባት እኳ እንተ ኾንና ግን ክልቲና ሰብ ስለ ዝኾንና ሓደ ሰብ ኢና እንብሃል።” እዚ ኣብነት ስሕተት እዩ። መጽሓፍ ቅዱስ ሓደ ማንነት ኣምላኽ ከም ዘሎ፡ ካብዚ ማንነት ኣምላኽ ወጻኢ ምንም ኣምላኽ ከም ዘየለ ይነግረና (ዘዳ 6:4, ኢሳ 45:5)።
- ኣብ ዘፍ 18፡ ናብ ኣብራሃም ዝመጹ ኣጋይሽ፡ ሰላሴ እዮም፡ ዝብል ትውፊት ውን ኣሎ። እዚ ግና ስሕተት እዩ። ምኽንያቱ እቶም እተገልጹ “ወልድ”ን ክልተ መላእኽትን እዮም።
- ንኣብ ዝርአዮ ሓደ እኳ ከም ዘየለ ወንጌል የሃንስ ይነግረና እዩ (ዮሃ 1:18)። ነቶም ኣብ ቤት ኣብርሃም ዝመጹ፡ ኣብርሃምን ሳራን ርእዮሞም እዮም፡ ስለዚ እቲ እተገልጸ ኣብ ኣይኮነን።
- መንፈስ ቅዱስ ብናይ ውሽጢ ሰብና እንፈልጦ እምበር ብናይ ስጋ ኣዲንትና ኣይርአይን እዩ (ዮሃ 14:17)።
- ምስ ኣብርሃም ሓደ ተረፈ፡ እቶም ክልተ ሓዲጎም ምስ ተፈለዩ መላእኽቲ ወይ ሰባት ተባሂሎም ኣለዉ። “እቶም ሰባት ድማ ካብኡ ገጸም መሊሶም ናብ ሰዶም ከዱ። ኣብርሃም ከአ ገና ኣብ ቅድሚኒ እግዚኣብሄር ደው ኢሉ ነበረ።” ዘፍ 18:22።

- ናብ ሰዶም ከዱ ተባሂሎም እተጸውዑ ድማ መልእኽቲ ምዃኖም ኣብ ምዕራፍ 19 ይነግረና።
“እቶም ክልተ መላእኽቲ ድማ ምሸት ናብ ሰዶም መጹ።” ዘፍ 19፡1።
- “ኣቦኹም ኣብርሃም መዓልተይ ኪርኢ ተሓጎሱ፡ ረኢያ እሞ ባህ በሎ፡ ኢሉ መለሰሎም” ዮሃ 8፡56።
ኣብርሃም ዝራኣዮ ንወልድ ምዃኑ፡ የሱስ ነጊሩና ኣሎ። ሰለዚ ናብ ኣብርሃም ዝመጹ፡ ኣብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስ ዘይኮነ፡ የሱስ ክርሰቶሰን ክልተ መላእኽትን እዮም።
- ኣምላኽ “ኬክ -ምቁር ሕብስቲ- ኣብ ሰለስተ ክቕረጽ ከሎ፡ እቲ እተቐርጸ ሰለስተ ቁራጽ ንሰለስተ ኣካል ሰላሴ መገልጺ እዩ” ዝብል ምሳሌ ክንምስል የብልናን። እዚ ምሳሌ፡ ነፍሲ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ምሉእ ከም ዘይኮነ - ክፋል እቲ ምሉእ ምዃኑ- ዝገልጽ ብምዃኑ፡ በዚ ምክንያት ኣምላኽ ከምዘይኮነ ዘመልክት ብምዃኑ፡ ኑፋቁ እዩ። እቲ ሓቂ ግን፡ ነፍሲ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ምስ ምሉእ ማንነት ኣምላኽ ማዕረ እዩ። ባህሪ መለኮት ኣብ ሰለስቲኦም ኣካላት እተኸፋፈለ ዘይኮነ፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ብዘይ ምንም “ምክፍፋል” ብምልኣት ዝርከብ እዩ። ሰለዚ ወልድ ናይ ኣምላኽ ሲሶ ዘይኮነ፡ ንሱ ምሉእ ዝኾነ ኣምላኽ እዩ። እግዚአብሔር ኣብ ናይ ኣምላኽ ሲሶ ዘይኮነ ምሉእ ዝኾነ ኣምላኽ እዩ። መንፈስ ቅዱስ ውን ከምኡ!!!

ፍቁራትን ክቡራትን ኣመንቲ ኣሕዋት፡ በዚ ዝቐረበ ምህሮ ብዛዕባ ሰላሴ፡ ጽቡቕ ምህሮ ረኺብኩም ክትኮኑ ተሰፋ እገብር። ነዚ ምህሮ ናብ ደቅና፡ ኣሕዋትና፡ ኣመንቲ፡ ከነመሓላልፎ ኣምላኽ ጸጋኡ የብዝሓልና። ኣምላኽ ይባርኽኩም። ሓው ክፍሎም መብራህቲ።

መጠቻለሊ ምህር
ትምህርቲ ኑፋቄ

ትምህርተ ስላሴ ብዝምልከት ዓበይቲ መናፍቓን ዝብሃሉ፦

- ብምክባር ኣምላኽ ምግባር / Adoptionistic Monarchianism፦ የሱስ ብገዛእ ርእሱ ኣምላኽ ኣይኮነን፤ ግናኽ ኣምላኽ ኣብ ጊዜ ጥምቀት ልዕል - ልዕል ኣቢሉ ብምክባር ኣምላኽ ገበሮ ዝብል ኑፋቄ እዩ።
- ኣስተምህሮ ኣርዮስ፡ የሱስ ክርስቶስ ፍጥረት ኣቦ እምበር ምስ ኣብ ካብ መጀመርታ ኣይነበረን ዝብል ትምህርቲ ኑፋቄ እዩ።
- ሲባልዮስ፡ ርእሱኻ ምልዋዋ - Modalistic Monarchianism - ብምባል እዩ ዝፍለጥ። እዚ ኣስተምህሮ፡ ሓደ ኣካል ዝኾነ ኣምላኽ ኣብ እተፈላለዩ ጊዜያት ብእተፈላለዩ ሰልቲታት - Models - ከምኡ ውን ቅርጽታት - forms - ርእሱ ብምልውዋዋ ተራእዮ ይብል።
- ኦሪገን እተባህለ፡ ወልድ ካብ ኣብ ይንእሱ፡ መንፈስ ቅዱስ ድማ ካብ ወልድ ይንእስ ብምባል ኑፋቄአዊ ኣስተምህሮ።
- ማሊዶንያኒዝም፦ ናይዚ እምነት መሰራቲ “መቅደንያስ’ ክኸውን ከሎ፡ መሰረት ፍልስፍና ምህሮኡ ኣብ ማንነት መንፈስ ቅዱስ ነበረ። ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ክዛረብ ከሎ “ መንፈስ ቅዱስ ፍጡር እዩ፡ መንፈስ ቅዱስ ሓይሊ ጥራይ እዩ” ዝብል ኑፋቄ ነበረ።
- ኣውጣኬ፡ የሱስ ክርስቶስ ኣምላኽን ሱብን እዩ እኳ እንተ በለ ክልተ ኣካላት ኣለዎ ብምባል ይዛረብ።
- ኣብ ዘመን ጥንቲ ንናይ ሓሶት ትምህርቲታት ንምስትኻኻል እንተዘይኮነ ድማ ንምውጋዝ እተኻዩዱ ጉባኤታት ነበሩ።
- ኣካላት ማንነት ኣምላኽ ንበይኖም ሓቀኛ ኣምላኽ ተባሂሎም እጽውዑ እዮም።
- ኣብ ማንነት ኣምላኽ ኩል ጊዜ ሰለስተ ኣካላት ነበረ፤ ንዝመጽእ ውን ክህሉ እዩ።
- ንትምህርተ ስላሴ ዘይገልጹ ምሳሌታት ካብ ምጥቃም ንቆጠብ።

ሕታታት ክፍለ 3

ሓቂ ወይ ሓሶት በሉ

1. ጉባኤ ኤፌሶን፣ ክርስቶስ አብ ሓደ አካል ክልተ ባህርያት ዘለዎ ምዃኑ፣ እዞም ባህርያት ዘይደባለቑን ዘይልወጡን ምዃኖም ብምጽናዕ ንትምህርቲ ኣውጣኬ ወገዝዎ።
2. ቀንዲ ሓሳብ ትምህርቲ ኣሪገን፣ ወልድ ዘለኣለማዊ መለኮት እዩ፣ ግናኹ ካብ አብ ዝንእስ ትሕቲ አብ እዩ፣ ዝብል ኩፋቂ እዩ።
3. ኣምላኽ ሰለስተ ገጻት - መግለጺታት - ዘለዎ ሓደ አካል ኣይኮነን።
4. ነፍሲ ወከፍ ኣካል ሰላሴ ሓቀኛ ኣምላኽ እዩ።
5. ወንጌል ዮሃንስ፣ ኣምላኽነት የሱስ ክርስቶስ ብምንጋር ዝጅምርን ዝውድእን መጽሓፍ እዩ።

ቅነዕ መፈሰ ምረጹ

1. ካብዞም ዝሰዕቡ ኣብዚ ምዕራፍ ዘይተጻሕሰሰ ኣየናይ እዩ፤
 - ሀ) ካብ ዓበይቲ ኣስትምህር መናፍቓን ሓደ ናይ ይህዋ ምሰኻክር እዮም።
 - ለ) ኣካላት ናይቲ ሓደ ኣምላኽ፣ ሓቀኛ ኣምላኽ ክብሃሉ ይኸእሉ እዮም።
 - ሐ) ናይ ሓደ ኣምላኽ ሰለስተ ኣካላት ዝኾነ ምክንያታዊ ስምዒት፣ ምክንያታዊ ፍልጠት፣ ምክንያታዊ ፍቓድ ስለ ዘለዎም እዩ።
 - መ) ኣሪገን እተባህለ ሰብ፣ ወልድ ካብ አብ ይንእሱ፣ መንፈስ ቅዱስ ድማ ካብ ወልድ ይንእስ ብማለት ኩፋቂ ኣስተምሃረ።
2. ካብዞም ዝሰዕቡ ብዛዕባ የሱስ ክርስቶስ ሓቀኛ ዝኾነ ኣየናይ እዩ፤
 - ሀ) የሱስ ክርስቶስ ኣምላኽን ሰብን ኮይኑ ብኸልተ ኣካል ይነበር።
 - ለ) የሱስ ክርስቶስ ብኣምላኽነት ካብ አብ ይንእሱ።
 - ሐ) የሱስ ክርስቶስ ክዋመቕ ከሎ ወዲ ኣምላኽ ኮነ።
 - መ) የሱስ ክርስቶስ ኣምላኽን ሰብን ኮይኑ ኣብ ሓደ ኣካል ይነበር።
3. ካብዞም ዝሰዕቡ ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ሓቂ ዝኾነ ኣየናይ እዩ፤
 - ሀ) መንፈስ ቅዱስ ሓይሊ ዋራይ እዩ።
 - ለ) መንፈስ ቅዱስ ካብ የሱስ ንእሽቶይ ይንእሱ።

ትምህርተ ሰላሴ

ሐ) መንፈስ ቅዱስ አምላኽ እዩ።

መ) መንፈስ ቅዱስ ካብ ኣብ ዝወጸ ሓይሊ እምበር ኣካል ኣይኮነን።

4. ጉባኤ ኬልቁዶን ካብዞም ዝሰዕቡ ትምህርታት ነየናይ ወገዩ፤

ሀ) የሱስ ክርስቶስ ሰብ ጥራይ እዩ ንዝብል ትምህርቲ።

ለ) መንፈስ ቅዱስ ሓይሊ ጥራይ እዩ ንዝብል።

ሐ) አምላኽ ሓደ ኣካል ኣለዎ ንዝብል።

መ) የሱስ ክርስቶስ ክልተ ባህርያት ኣብ ክልተ ኣካል ዝሓዘ እዩ ንዝብል።

5. ካብዞም ዝሰዕቡ ሕሶት ዝኾነ ኣየናይ እዩ፤

ሀ) ኣብ ጉባኤ ኒቅያ ወልድ ምስ ኣብ ሓደ ባህሪ ምጻኑ ብምእዋጅ ኣርዮስ ተወገዞ።

ለ) ሰለስተ አምላኽ ብሓደ ኣካል ኢና እንምልኽ።

ሐ) መንፈስ ቅዱስ አምላኽ እዩ።

መ) ንኣብርሃም አምላኽ ተገሊጽሉ ነበረ።

ሓጺር መልሲ ሃቡ

1. ኣብዚ ዘመን ንትምህርቲ ኣርዮስ ዝኾተሉ ማሕበር እንታይ ተባሂሎም ይጽውዑ፤

።

2. የሱስ ክርስቶስ ን“ኣብ” ሓቀኛ አምላኽ ዝበሎ ንምንታይ እዩ፤

።

3. ንኣስተምህሮ ሰላሴ ዘይገልጹ ኣብነታት ክልተ ጥቐሱ፤

።

4. ካብ ዓበይቲ መናፍቓን ሰለስተ ጥቐሱ፤

።

ትምህርተ ስላሴ

5. አብዚ ምህሮ ትምህርተ ስላሴ ቀንዲ እተረዳእኩሞ ወይ ሓድሽ ዝኾነኩም ኣሕጺርኩም ግለጹ፤

መልሴ ንሕቶታት ክፍሊ

ንሕቶታት ክፍሊ 1		ንሕቶታት ክፍሊ 2		ንሕቶታት ክፍሊ 3	
ሓቂ ወይ ሓሶት	ምረጽ	ሓቂ ወይ ሓሶት በል	ምረጽ	ሓቂ ወይ ሓሶት	ምረጽ
1. ሓሶት	1. መ	1.ሓቂ	1.ሀ	1.ሓቂ	1.ሐ
2. ሓሶት	2. ለ	2.ሓሶት	2.ለ	2.ሓቂ	2.መ
3. ሓቂ	3. ሀ	3.ሓሶት	3.ሐ	3.ሓቂ	3.ሐ
4. ሓቂ		4.ሓሶት	4.መ	4.ሓቂ	4.መ
5. ሓሶት		5.ሓሶት	5.መ	5.ሓቂ	5.ለ

መወከሲ መጽሐፍቲ

- Wayne Grudem (1994) Systematic Theology
- ቀሺ ኮሊን ማንሰል (1995) ትምህርት አምላኽ
- ዶክ. ተስፋዮ ሮበሌ (1998) አስተምህሮተ ስላሴ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሰረት
- ሉዊስ በርከኾፍ (ፕሮፌሰር) (1989)፣ የትምህርት መለኮት ጥናት፣ ተርጓሚ ቄስ ሃይሉ መኮንን።
- ተሾመ አየለ (1999)፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮዎች ዳሰሳ፣ የመጀመርያ እትም።
- ዶክ. ተስፋዮ ሮበሌ፣ ዓበይት መናፍቃን፣ የኢትዮጵያ ቃለ ሀይወት ቤተ ክርስቲያን ስነ ጽሑፍ አገልግሎ።
- የኢትዮጵያ ወንጌል አማኞች አብያተ ክርስቲያናት እምነት አዕማድ።
- ቻላቀው መከር (1999)፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ፣ ሙሉ ወንጌል ስነ - መለኮት ኮሌጅ።
- ዶክ. ቻርለስ ሲ.ራይሪ (1994)፣ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ፣ ተርጓሚ ሲሳይ ደሳለኝ።
- ቀሺ ኮሊን ማንሰል (1999)፣ ትምህርት ክርስቶስ፣ 3ኛ መጽሐፍ፣ 2ኛ እትም።
- ዶክ. ጆን ኤፍ ዋልሾርድ፣ መንፈስ ቅዱስ፣ ማንነቱና አገልግሎቱ፣ ትርጉም በጌቱ ግዛው፣ 2ኛ እትም።
- ቄስ ኮሊን ማንሰል (1999)፣ ትምህርት መንፈስ ቅዱስ፣ 3ኛ መጽሐፍ፣ 2ኛ እትም።

ስላሴን መረዳት፣ ጆን ፓይፕር።

